

Revista ANIMACIÓ núm. 27

Animació, formació i experiències vitals

ISSN 1988-6748

REVISETA ANIMACIÓ

EDITORIAL

PROGRAMA DE FORMACIÓ D'ANIMADORS DE L'IVAJ.GVA JOVE

TALLER LUDONAUTA EN LA MULTAQA 2012

RAFA VALLÉS SINISTERRA

UN BARCO Y UN DESTINO: CÁRITAS

YOLANDA SEGARRA MARQUÉS

34 AÑOS EN EL MUNDO DE LA ANIMACIÓN

FRANCISCO JAVIER CASTILLO PIQUER

ANIMA'T, PRESENTE EN EL DESARROLLO CULTURAL DE NUESTRA COMUNIDAD

Mª DOLORES GOZÁLVEZ VILA

UN NOU OS EN L'ASSOCIACIÓ: LA COMUNICACIÓ

PEDRO ANDRÉS SÁNCHEZ

UNA DADA, UNA VIDA; LA NOSTRA RESPONSABILITAT

PEDRO ANDRÉS SÁNCHEZ

UNA ESCOLA D'ESTIU DIFERENT

PILAR SALORT NIÑEROLA

EL ARTE Y LA EXPRESIÓN COMO HERRAMIENTA EDUCATIVA

ANTONIO GIL Y MARTA MARÍA PEIRAT

FAMÍLIA I TEMPS LLIURE. QUÈ FA FALTA PERQUÈ CAMINEM JUNTS?

ÉDGAR PÉREZ ESTEVE

WEBS AMB EXPERIÈNCIES INTERESSANTS

RECULL A CURA DE L'EQUIP DEL PROGRAMA DE FORMACIÓ D'ANIMADORS DE L'IVAJ.GVA JOVE

Cordinació i Consell de Redacció:

Equip Pedagògic del Programa de Formació d'Animadors Juvenils de l'Institut Valencià de la Joventut.Generalitat Jove.

Correcció

Encarna Sant-Celoni i Verger

Edita

Conselleria de Benestar Social

Institut Valencià de la Joventut.Generalitat Jove

L'Institut Valencià de la Joventut.Generalitat Jove no es responsabilitza de les opinions expressades en els articles firmats.

ISSN 1988-6748

**REVISTA
FORMACIÓ**

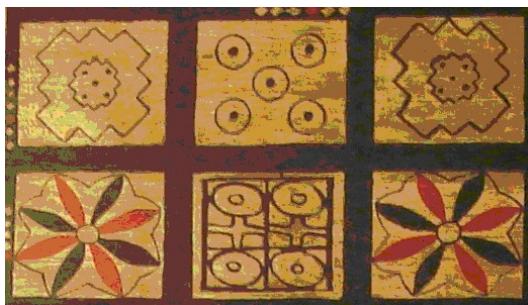
Revista ANIMACIÓ núm. 27

Animació, formació i experiències vitals

En este número de la revista *Animació* hem volgut recollir una sèrie d'experiències i testimonis que beuen directament de les fonts etimològiques de la paraula animació. Perquè 'animació' significa donar vida, i les persones que es dediquen a l'animació juvenil són conscientes i sabedors del paper que hi juguen, saben que la seua principal missió és fer viure. Els animadors i les animadores són transformadors de persones. Ajuden a ser i estimen. Perquè només es pot ajudar a ser, a donar vida, des de l'amor.

Així que el 27 de la revista *Animació* és molt vitalista.

I es nota que l'animació els ha donat vida a les persones que signen els articles i que, a hores d'ara, són referents en el panorama de la formació d'animadors i animadores a la Comunitat Valenciana.

Així, si continueu llegint, trobareu una experiència ben singular sobre el món dels jocs d'arreu del món que va tindre lloc al Monestir de la Valldigna, el taller Ludonauta. Ve signada per Rafa Vallés.

També podreu gaudir amb dues experiències de vida vinculades a la formació i a l'animació. La primera és de Yolanda Segarra, la directora de l'Escola d'Animació Juvenil ETELL, i una altra del professor de la mateixa escola, Javi Castillo, qui ens relata la seua experiència de 34 anys d'animació juvenil.

Pedro Andrés Sánchez, president diocesà de Juniors, fa dos reflexions vitals en el món de les tecnologies de la informació i la comunicació que ens envolta. D'una banda, analitza la comunicació com un eix vital dins de les associacions i els moviments educatius de temps lliure. De l'altra, planteja una alerta necessària sobre la necessitat de protegir les dades dels menors que estes organitzacions tenen al seu càrrec.

També és una experiència de vida la que ens aporta Pilar Salort, la responsable de l'àrea d'Activitats de la Fundació AIXEC, qui ens fa una aproximació a una escola d'estiu diferent, centrada en la inclusió de les persones, des del prisma de la seua associació.

Antonio Gil i Marta María Peirat, de l'Escola d'Animadors Don Bosco, ens fan una aportació interessant des de l'art i l'expressió com a eines bàsiques de l'educació en el temps lliure.

Edgar Pérez, el director de Juniors Escola d'Animadors, aporta una experiència educativa ben interessant de Juniors Moviment Diocesà, que, des de l'any 2009, intenta potenciar la participació de les famílies en les activitats d'animació.

Finalment trobareu un recull amb una gran varietat d'enllaços a vídeos i pàgines web que l'Equip de Redacció ha considerat interessants.

Us desitgem una lectura ben transformadora i vital.

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 27

Animació, formació i experiències vitals

Taller ludonauta en la Multaqa 2012

RAFA VALLÉS SINISTERRA

Animador i formador d'animadors, educador en la Fundació Amigó i coordinador de la Xarxa de Centres Municipals de Joventut en la Regidoria de Joventut de l'Ajuntament de València

La multaqa (que en árabe significa 'encuentro amistoso') es una experiencia que se viene celebrando desde hace años para el fomento de la diversidad cultural. En ella celebran los musulmanes su Yumuaa del Islam; los judíos, su oración del Shabbat, y los cristianos, su Dominica Coral, dando ocasión a contemplar y compartir como secuencia viernes / sábado / domingo, expresiones bien distintas en los modos de sentir y de creer, favoreciendo el intercambio y la diversidad cultural en los términos señalados por la UNESCO.

El TALLER LUDONAUTA es una experiencia que, desde la óptica de la animación sociocultural, busca despertar la curiosidad por las diferencias culturales a través del juego.

Profesores y alumnos del curso de animador juvenil de la Concejalía de Juventud del Ayuntamiento de Valencia participamos en la MULTAQA que se celebró en el Monasterio de Simat de la Valldigna el 15 de junio de 2012 con la realización del taller Ludonauta para 300 niños y niñas de 5º y 6º de primaria de distintos colegios.

En este taller los participantes aprenden y se divierten con juegos de los cinco continentes: el Seega (África), el Puluc (América), el Bagh-Chal (Asia), el Mu-torere (Oceanía) y el juego Celta (Europa). Son cinco antiguos juegos de tablero en los que se combinan componentes de estrategia, cooperación, lenguaje simbólico y manipulación de materiales naturales, como madera, piedra y metal.

Tres elementos se cruzan en la realización de este taller; dos de ellos son circunstanciales (la celebración de la Multaqa y el curso de animador juvenil); el tercer elemento (el taller Ludonauta) es una actividad que materializa una idea: el convencimiento de que *los juegos del mundo pueden despertar la curiosidad por las diferencias culturales*.

El primer elemento es la realización del curso de animador juvenil. En este curso, el equipo docente siempre busca oportunidades donde pueda ponerse en práctica la aplicación de técnicas de gestión de proyectos, de manejo de recursos y de desarrollo de actividades. En esta ocasión la oportunidad se presentó con la celebración, por parte del Centro Unesco de Valencia, de la Multaqa de las Tres Culturas, segundo elemento que entra en la convergencia.

La multaqa, que en árabe significa 'encuentro amistoso', tal como se refleja en la web UNESCOVALENCIA.ORG, "es una experiencia que se viene celebrando desde hace años para el fomento de la diversidad cultural. En ella celebran los musulmanes su Yumuaa del Islam, los judíos su oración del Shabbath y los cristianos su Dominica Coral, dando ocasión a contemplar y compartir, como secuencia viernes/sábado/domingo, expresiones bien distintas en los modos de sentir y de creer, favoreciendo el intercambio y la diversidad cultural en los términos señalados por la UNESCO". (1)

El tercer elemento, el taller ludonauta, lo he presentado antes como la *materialización de una idea*, pero, ¿de dónde sale esta idea?

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Animació, formació i experiències vitals

Trabajando en animación sociocultural desde 1988, he visto como –desde la educación formal o desde otros ámbitos, como la educación ambiental, la educación para la salud o la gestión cultural– se ha hablado de la animación sociocultural como un discurso agotado, eso sí, después de haberse impregnado de ella en sus contenidos y metodologías. Creo que, en el fondo, lo que se está demandando, en general, de la animación sociocultural es que continúe generando ese *lodo terapéutico* con el que seguir impregnándose para conseguir imaginar, crear y articular los cambios que la sociedad necesita para no colapsar (2).

Más que hablar de hacer cosas, hemos de hacerlas. La ASC no es neutral y sólo podemos intervenir desde la No-Neutralidad. Por si sirve de algo, creo que hay tres alertas ante las que intervenir con urgencia:

1. El consumismo como estilo de vida
2. La falta de interés por la participación
3. El aumento de la intolerancia y la xenofobia

De la primera, y aunque no lo parezca, se derivan problemas como la desigualdad, la violencia (de género, familiar...), las adicciones y el deterioro medioambiental. De la segunda se derivan otros, como la debilitación del tejido social, el aumento del individualismo y el rechazo de la política. Temas de los que no hablaremos ahora y que, por supuesto, merecerían una reflexión aparte.

De la tercera alerta, *el aumento de la intolerancia y la xenofobia*, sí que aportaré una reflexión que pretendo dar respuesta a esta pregunta: ¿De dónde sale la idea de que *los juegos del mundo pueden despertar la curiosidad por las diferencias culturales?*

Este problema, que se está manifestando en todos los ámbitos sociales y de modo progresivo entre los y las jóvenes, no tiene su causa en el racismo por *determinismo biológico*; es decir, no es que la mayoría piense que su raza es superior a otras. La tiene en el *miedo al diferente*, y el diferente actualmente es el inmigrante (sin recursos), el gitano, el drogadicto, el discapacitado, el de otra religión, el pobre..., y la lista va en aumento.

Convivimos diariamente con situaciones, comentarios y actitudes que generan un poso de intolerancia que queda ahí, larvada o dormida, sin darnos cuenta. Lo alarmante no es ese *miedo al diferente*, sino su traducción en «odio al diferente» y posteriormente en «acciones contra el diferente».

Hay, además, una intolerancia activa: la que practican grupos abiertamente racistas y radicales. Mariano Sánchez Soler, en su libro «*Descenso a los fascismos*», describe estos grupos y dice que los componen «*individuos de mente ágil, con estudios, autónomos, con capacidad de iniciativa, dotes de organización y capaces de manejar personas*». Captan sus adeptos en Internet, en el fútbol y la música, medios todos ellos cercanos al mundo juvenil. Es cierto que son grupos minoritarios, pero es erróneo pensar que son sólo nostálgicos del pasado. Practican con eficacia una «*pedagogía de la intolerancia*» que encuentra un caldo de cultivo perfecto en la intolerancia pasiva que convive con la mayoría de nosotros.

Pedagogía de la intolerancia

- ◆ MIEDO AL DIFERENTE
- ◆ ODIS AL DIFERENTE
- ◆ ACCIONES CONTRA EL DIFERENTE

Esta *pedagogía de la intolerancia* consigue que el miedo al diferente se convierta en odio y acciones violentas contra el diferente.

Consigue también que veamos al diferente como una amenaza, y, cada vez más, flota en el

Revista ANIMACIÓ núm. 27

Animació, formació i experiències vitals

ambiente la sensación de que la violencia se justifica ante la amenaza.

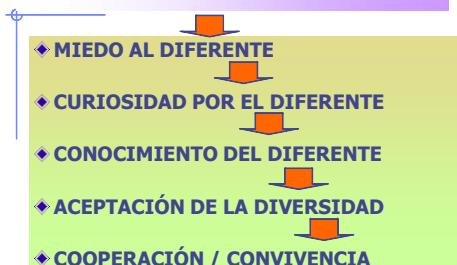
De cualquier modo, la frase que diré a continuación es la base a partir de la cual podemos pensar que merece trabajar frente a este problema desde la animación sociocultural: **estas actitudes intolerantes se aprenden y, por esto mismo, pueden también aprenderse las actitudes contrarias.**

Esta teoría puede parecer demasiado optimista; pero no lo es tanto, teniendo en cuenta las desventajas de las que partimos: poco tiempo para la intervención y escasez de recursos

Tomando como base el mismo *miedo al diferente*, el objetivo es transformarlo no en odio sino en *curiosidad por el diferente*. Esto iniciaría el proceso inverso de la *pedagogía de la tolerancia*, que se completaría con otras tres fases:

- Conocimiento del diferente
- Aceptación de la diversidad
- Cooperación / convivencia

Poner en práctica la PEDAGOGÍA DE LA TOLERANCIA

La existencia del conflicto es inherente a la diversidad cultural, y la educación intercultural parte de ese conflicto que no es, en esencia, negativo; por ello, el objetivo no es hacerlo desaparecer.

Como mínimo, podemos establecer tres líneas de intervención:

1. Denunciar sistemáticamente las actitudes intolerantes allá donde se manifiesten, mediante su análisis, reflexión y debate.
2. Profundizar en los rasgos de identidad cultural propios, y

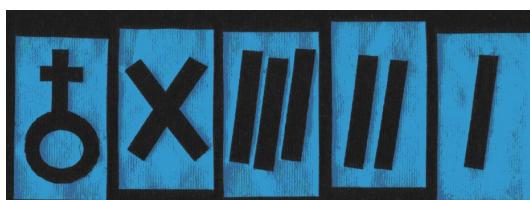
3. Provocar la curiosidad por las diferencias culturales, presentándolas como algo enriquecedor y nunca amenazante.

Centrándonos en esta tercera línea de intervención, es donde podemos incorporar el concepto de juego.

El juego es, sin duda, un punto de encuentro privilegiado entre mediadores (animadores-monitores-educadores) y niños, niñas y jóvenes. Sabemos que el *juego* es nuestro particular *espejo de Galadriel* (3), que nos regala visiones del pasado del presente y del futuro, y que muestra, incluso, aquello que no se le pide, hurgando en nuestra imaginación y liberando emociones. Pero hay que fomentar el juego como un valor colectivo. Si dejamos jugar sin intervenir, los estímulos del entorno fomentan un determinado tipo de juegos dirigidos aparentemente a niños y jóvenes, pero que realmente van dirigidos a los adultos que pueden comprarlos y conseguir así tiempo libre de obligaciones.

Asistimos a la divinización de juegos que fomentan el individualismo. Son sólo una opción más de entre otras posibles; pero, permitiendo su hegemonía, estamos fomentando el aislamiento y la incomunicación, además de resultar caros y discriminatorios.

Jugar es una cosa demasiado seria como para dejarla sólo en manos del mercado. El juego como valor colectivo requiere, de nuestra parte, una intervención activa que motive y enseñe a jugar. No es suficiente dejar jugar y, lo creamos o no, se pueden transmitir sensaciones y emociones fuera del espacio virtual.

Si seguimos aterrizando, podemos decir también que los precedentes más remotos del fenómeno lúdico pueden hallarse entre los llamados juegos de tablero, y constituyen una de las manifestaciones más singulares y representativas de todas las civilizaciones. Desde sus formas más antiguas, como el *Juego real de Ur* o el *Senet*, con toda justicia se podría

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 27

Animació, formació i experiències vitals

considerar, a los juegos de tablero, el núcleo y raíz de todas las demás formas de juego.

Por todo ello, pienso que el taller Ludonauta es una actividad humilde, con una pretensión pequeña, pero que a la vez, es nada menos que el primer paso, un recurso útil para provocar la curiosidad por las diferencias culturales, presentándolas como algo enriquecedor y nunca amenazante.

DESARROLLO DEL TALLER

El taller Ludonauta se deriva de un proyecto mayor: *La ronda del Butoni* (4), una actividad en la que, aplicando la técnica del *puzzle de Aronson*, los participantes conocen características y aprenden juegos de culturas diferentes.

Imagen de LA RONDA DEL BUTONI

En este caso, la limitación de tiempo y el número de participantes condicionó el desarrollo del taller.

El Centro UNESCO-Valencia destinó un espacio inmejorable para la realización del taller (el refectorio, un salón gótico del Monasterio de Simat de la Valldigna) (5) y una infraestructura de calidad, lo cual contribuyó a su éxito.

ICEX 1988-6748

REVIAMACIÓ

Los participantes pasaron por el taller en grupos de 75, subdivididos a su vez en 5 grupos de 15. Cada subgrupo se encontraba con 8 tableros del juego correspondiente a su continente y con un animador que explicaba el juego y organizaba distintas partidas. Después de jugar, se les explicaba una exposición sobre los juegos de la antigüedad.

En total, entre las 11.00h y las 14.00h, pasaron por el taller 300 participantes

Referencias

- (1) <http://www.unescovalencia.org/multaqa12/images/Multaqa2012.pdf>
- (2) DIAMOND, Jared: COLAPSO. Los cinco elementos determinantes del ocaso de las sociedades para Jared Diamond son:
 - El deterioro del entorno (que acaba con las materias primas)
 - Cambios climáticos (bruscos y relevantes)
 - Hostilidad interna/ externa (conflictos político-culturales que deriva en guerra)
 - Cese del comercio (escasez de productos, hostilidad, protecciónismo)
 - Respuesta errónea de la sociedad a sus problemas medioambientales.
- (3) TOLKIEN, J. R. R.. «Libro II, capítulo 7. El espejo de Galadriel». [El Señor de los Anillos](#).
- (4) *LA RONDA DEL BUTONI* © Rafael Vallés
- (5) <http://goo.gl/u6wk5>

Revista ANIMACIÓ núm. 27

Animació, formació i experiències vitals

Un barco y un destino: Cáritas

YOLANDA SEGARRA MARQUÉS

**Directora de l'Escola d'Animació Juvenil ETELL
Cáritas Diocesana de Valencia**

Mi vida es el tiempo libre, la animación y la formación en este ámbito. Pedagoga y monitora muchos años en Juniors me han llevado a volcar toda mi vocación en Cáritas, como directora de la Escuela ETELL.

Creo en el potencial de esta Escuela como transmisora de unos valores sociales y éticos que, muchas veces, están reñidos con los valores actualmente existentes.

Cáritas me ha ayudado a transformarme, a conocer al otro, a valorarlo, a apoyarlo y a hacerlo más grande y más humano.

Creo que mi experiencia en campamentos y en grupos de niños y jóvenes (como monitora y como formadora) es un buen ejemplo de prácticas en la animación juvenil.

Creo en el destino.

La Real Academia Española define el destino como una meta, un punto de llegada, una dirección a donde vamos.

Cuando era niña, participaba en las reuniones semanales que el grupo Juniors de la parroquia Cristo Sacerdote de Valencia organizaba, y a partir de los 16 o 17 años empecé también a colaborar en los campamentos de verano. Tengo imágenes de días tan lluviosos, que obligaban a recogerlo todo, incluso las tiendas de campaña; recuerdo el camión que se alquilaba para poder llevar el pesado material del que se disponía (grupo eléctrico, tiendas, botellas de butano, etc.); me acuerdo de monitores y monitoras largas horas reunidos para que todo saliese bien. Imágenes un poco diluidas en el recuerdo del paso de los años, hasta que me llegó el relevo: era mi momento de transmitir y enseñar todos esos valores que había adquirido a lo largo de tantos años: debía preparar las reuniones con el resto de monitores y monitoras, tenía que animar a niños y niñas a seguir el estilo de vida Juniors... Toda una fantástica aventura con la que sueñas de niña “cuando sea mayor, quiero ser como tú, monitora”.

En el Juniors, los fines de semana hacíamos animaciones en comuniones, para poder sufragarnos los gastos que suponía realizar los cursos de monitor de centros de vacaciones y de animador juvenil I; se apostaba por una formación en el tiempo libre necesaria y complementaria a nuestra tarea y nuestras reuniones.

Me empecé a enfrascar en este mundillo de la formación en la animación juvenil a los 17 años, y todavía no he salido de él. Es como una fuerza que te invade, que te atrae, que te hace sentir diferente... Es como si toda la vida el destino te estuviese reservando un lugar en el mundo, y al final, aparece, y sabes que ése es, para siempre, tu sitio.

Unos años después de haber realizado los cursos de MCV y AJ1, me propusieron empezar a colaborar en el área de psicología de la escuela de Juniors MD (JEA: Juniors Escola d'Animadors), en la que poco a poco empecé a sentirme como en casa.

Dábamos clases en cursos monográficos, en cursos intensivos, participábamos en la cocina,

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Animació, formació i experiències vitals

en los grupos de liturgia, y en todo lo que se podía colaborar. Fueron unos años que me hicieron crecer y creer en mis posibilidades como formadora en el tiempo libre.

Paralelamente, mi vida fue cambiando; fui de barco en barco, pero navegando en el mismo océano.

A los 18 años tuve la oportunidad de trabajar como monitora en un campo de trabajo arqueológico organizado por el IVAJ. Una experiencia muy rica y diferente, que me hizo madurar muchísimo y aprender de mis errores: a pesar de ser monitora, era la más joven del grupo, ¡¡y con diferencia!!

Estuve unos años en el grupo Juniors de San Andrés, pues la falta de monitores y monitoras les había llevado a la tesitura de tener que pedir ayuda a otras parroquias cercanas. La experiencia fue madura e intensa: fui formadora de monitores y monitoras. Una tarea muy enriquecedora, pero lo bueno dura poco, y San Andrés cerró el Juniors porque no había mucha actividad, ni niñ@s que participasen...

Dos pequeñas barcas viajaban al lado del barco que estaba a punto de naufragar, tod@s l@s allí presentes saltamos para no hundirnos, y las barcas navegaron hacia destinos diferentes. El mío –junto con el de cuatro monitores y monitoras de mi grupo de San Andrés– fue la parroquia de San Mateo, también de Valencia, donde el grupo Juniors necesitaba nuevas velas para poder seguir dando rumbo a su tarea educativa y evangelizadora en el tiempo libre.

Fueron muchos años que me hicieron afianzar mi creencia en los valores sociales en el tiempo libre, muchas experiencias que hoy en día son mi base para la educación y la pedagogía.

Mis años en San Mateo me han servido para crecer, madurar, soñar..., hasta para conocer a la persona con la que hoy comparto mi vida, y parte de mi trabajo y mi pasión por el tiempo libre.

Estando en San Mateo, conocí a muchas personas con las que hoy, todavía, mantengo canales de comunicación y de amistad; conocí personas que me enseñaron a ver la vida de manera diferente, que me enseñaron a valorar a las personas por lo que son, y no por lo que tienen.

La experiencia más gratificante que viví fue un campamento abierto al barrio. En mi grupo participaron doce niños y niñas; cuatro del grupo habitual, cuatro que venían de un entorno privilegiado y de dinero, y cuatro de servicios sociales del Ayuntamiento de Valencia. Fueron unos días en los que tuvimos tiempo de reír, llorar, pelear, programar, no hacer nada de lo previsto, jugar, pensar..., pero sobre todo, de compartir y de aprender; descubrimos en la cocina un espacio para que tanto un@s como otr@s se sintieran en comunidad y compartieran lo que sabían y lo que no sabían. Un bucle de sentimientos y actitudes de paz y respeto recrearon un ambiente hostil que solo generaba discusiones diarias, más bien rutinarias.

Fue una experiencia durísima, donde me planteé mi capacidad de poder llevar un grupo de niñ@s, pero valió la pena. Aprendí de la vida, de las personas y, sobre todo, de mí misma.

Paralelamente a ese voluntariado, empecé la carrera de pedagogía. Descubrí la pedagogía social con una profesora a la que muchos tachaban de exigente y maleducada. A mí me encantó. Amalia fue una mujer apasionada por el trabajo social, por la educación en la calle, por el respeto a los más desfavorecidos. Y sabía que mi camino también estaba marcado en esta línea.

Revista ANIMACIÓ núm. 27

Animació, formació i experiències vitals

Cuando acabé la carrera trabajé muchos años en una empresa de servicios educativos, como monitora, como coordinadora y también como responsable de proyectos. Estaría mintiendo si dijese que fueron unos años fáciles.

Las continuas exigencias de monitores y monitoras, la demanda creciente de colegios que exigían calidad, el horario a veces inexplicable... Fueron años difíciles, pero agradables.

Mi tiempo allí se agotaba, estaba buscando algo más, pero todavía no sabía qué.

Sin dejar de participar en JEA, pero siendo consciente de que mi tiempo estaba un poco más limitado, me pidieron realizar el curso de formador de animadores que el IVAJ impartió en 2007, para las escuelas de animación, con la intención de poder formar a los profesores y profesoras de la escuela una vez finalizado. Y así lo hice. Veía posible canalizar toda mi trayectoria en un curso que tal vez me ayudase a orientar mi profesión y mi vocación.

A partir de ese momento, y hasta la fecha, he sido formadora en cursos organizados por los ayuntamientos de Valencia y de Sagunto, la escola d'estiu de la UPV, empresas de servicios formativos, cursos on-line, etc.

Fue como abrir una puerta a un nuevo canal por el que mi barca navegaba..., fue darle una vuelta a lo que había estado haciendo tantos años, fue como empezar a profesionalizar mi vocación por la formación en el tiempo libre.

De forma anecdótica, recuerdo cómo conocí a dos compañeros de Cáritas. Hicimos amistad con ellos, hasta el punto de entregarles el currículum en mitad del curso... ¿Y por qué no Cáritas, me pregunté?... Había estado todos los

años de mi carrera acercándome a dejar el currículum y, a pesar de que nunca me habían llamado, creía que tal vez una pequeña oportunidad se abriría ante mí...

En la empresa de animación había tocado fondo. Un accidente de coche en el que viajaban cuatro monitores (dos chicas y dos chicos) pudo conmigo. Afortunadamente, no hubo que lamentar víctimas; pero salvar esa actividad, los comentarios de los profesores, l@s compañer@s en el hospital, los 100 niños y niñas esperando una sonrisa, ajenos al accidente y un sinfín de cosas, hicieron encallar el barco.

Habían sido muchos años, había aprendido muchas cosas, pero ya no podía continuar en ese barco, y abandoné, me lancé al agua, sin chaleco salvavidas; esperando que alguna pequeña embarcación me rescatara de las aguas...; pero pasaron dos meses y seguía flotando a la deriva.

Aunque nunca me arrepentí de aquella decisión, reconozco que pasé miedo e incertidumbre: seguía creyendo en el destino... y el destino, creyó en mí.

A finales de agosto de 2007 recibí una llamada de Cáritas, de aquel compañero del curso de formador de animadores. Me dijo que estaban buscando una persona para hacerse cargo de la Escuela de Tiempo Libre, de ETELL... y que creía que era la persona perfecta para ese puesto.

Y desde entonces hasta aquí, cinco años han pasado, cinco años en los que siempre he creído que mi lugar estaba en Cáritas.

Ahora, trabajo media jornada coordinando la Escuela, y la otra media, me dedico a sensibilizar a niñ@s y adolescentes en el ámbito escolar, presentando la campaña de Cáritas, dos tareas propias de mi formación de pedagoga, enfocada al ámbito social, a la educación y al tiempo libre.

En Cáritas he descubierto compañer@s cálid@s, afables, generos@s, que comparten su tiempo y su ilusión por cambiar las cosas de este mundo que no nos gustan.

Es una institución que lucha contra la pobreza, contra las injusticias, contracorriente..., creyendo

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 27

Animació, formació i experiències vitals

en la persona como centro y eje de toda su intervención.

Este año, hemos celebrado el 35º aniversario de la Escuela ETELL. Durante toda su preparación y puesta en marcha, he conocido a personas que, durante mi formación en la universidad, marcaron algunas líneas de mi proyecto futuro encarado hacia lo social y hacia el tiempo libre. Estudié con libros y artículos de Mario Viché, Joan Mª Senent, Ricard Catalá..., alumnos y profesores, entre muchos otros, que dejaron su granito de arena en la construcción de la escuela.

Reunirme con ellos y preparar la mesa de experiencias que consolidó este 35º aniversario fue una experiencia encantadora. ¡Era como tener los autores de los artículos de los que años atrás has estudiado encima de la mesa! Era como si la escuela ETELL estuviera guardándome un espacio reservado para mí en su futuro... Todo tenía sentido.

ETELL fue la primera escuela diocesana de tiempo libre de la Comunitat Valenciana, y de las primeras del ámbito estatal. Surgió como una necesidad de formar en el tiempo libre, de formar con calidad, de evangelizar, de formar con el corazón. Gracias a personas como ellos hoy, 35 años después, sigue existiendo, sigue caminando hacia la construcción de un mundo más justo y más fraternal.

Nunca antes me había parado a reflexionar sobre todo lo que ha sido mi vida hasta ahora. Es una buena actividad para descubrirse y redescubrirse por dentro, para conocerse un poco más.

Jean Paul Sartre, filósofo y escritor francés, decía que "cada hombre tiene que inventar su camino". El mío lo he ido inventando gracias a las velas, remos, corrientes y timón que me he ido encontrando en el camino: personas maravillosas que siempre formarán parte de mi recuerdo, y de mi corazón.

Dice Antonio Machado:

*"Caminante, son tus huellas
el camino y nada más;
Caminante, no hay camino,
se hace camino al andar.
Al andar se hace el camino,
y al volver la vista atrás
se ve la senda que nunca
se ha de volver a pisar.
Caminante no hay camino
sino estelas en la mar".*

Creo en el destino.

La Real Academia Española define el destino como una meta, un punto de llegada, una dirección a donde vamos.

Mi barco ha llegado, estoy atracada en el puerto.

Mi lugar está aquí, en el hoy y en el ahora.

Si tengo que cambiar de lugar, de profesión o de tarea será Él quién me lo marque. De momento, disfrutaré con el recuerdo de una experiencia de vida marcada por la pedagogía, por lo social y por el tiempo libre.

Gracias a tod@s l@s que habéis creído en mí y crecido conmigo. Gracias por formar parte de mi destino.

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Animació, formació i experiències vitals

34 años en el mundo de la animación me han permitido pasar por todas las etapas que, a mi modo de ver, conforman el mundo de la animación, desde niño a formador de animadores pasando por monitor y animador juvenil.

En este artículo pretendo hacer un breve resumen de ellas destacando vivencias y experiencias que me han hecho estar donde estoy: formando futuros monitores y animadores en mi tiempo libre. Y todo ello desde el buen hacer, desde la responsabilidad que comporta el estar al cargo de un grupo o de formar a futuros monitores y/o animadores.

Muchas son las experiencias vividas a lo largo de estos ya 34 años, metido en el mundo de la animación. Si alguien se pone a hacer números pensará que debo de tener bastantes años, para mí no son tantos, son 42. Claro, alguien se preguntará ¿con 8 años en el mundo de la animación? Sí, con 8 años. Tengo la grandísima suerte de poder decir que he pasado por las que, para mí, son las 4 etapas fundamentales en este campo; cada una de ellas la he vivido con intensidad, aprovechando hasta el último segundo y me han hecho crecer como persona para poder desempeñar la siguiente con la calidad y entrega que se merece:

- La primera, como "animado": era uno de los participantes en las actividades.
- La segunda, como monitor.
- La tercera, como animador juvenil, y
- La cuarta, como formador.

El haber pasado por las 4 etapas pienso que me ha dado una visión global del mundo de la animación y que me ha permitido apostar por una calidad y un buen hacer en este mundo en el que me encuentro inmerso desde los 8 años.

Eran los años 80 cuando empecé a ir de campamentos, excursiones y acampadas. Mis

34 años en el mundo de la animación

FRANCISCO JAVIER CASTILLO PIQUER
Animador juvenil i formador d'animadors.
Escola ETELL

ojos de niño y mi ingenuidad se maravillaban al ver que un joven entregaba su tiempo para que mis amigos y yo nos lo pasáramos bien y, además, lo hacía con su imaginación, con dos cuerdas, dos palos, un pañuelo y poco más. En esa etapa de mi vida yo veía a los monitores como ídolos, los veía como unas personas que querían entregar su tiempo a los demás y que además lo hacían con gusto. Lo que más me gustaba era que cada día me sorprendían con algo nuevo, con dinámicas nuevas, con juegos nuevos, con canciones novedosas, y siempre me preguntaba ¿de dónde las sacarán? (Por aquella época Internet era un lujo que no estaba al alcance de todos); ahora ya lo sé, se formaban en los pocos ratos libres que les dejábamos.

Al poco tiempo desde el grupo al que pertenecía se me brindó la oportunidad de pasar a ser monitor de grupo; ¡uf!, qué responsabilidad, era un reto y acepté. Ahora era yo el que tenía que imaginar y sobre todo tenía que acompañar, que cuidar y algo muy importante TENÍA QUE EDUCAR, ya que, para mí, éste es uno de los pilares fundamentales (siempre lo ha sido y siempre lo será) de la animación: transmitir unos valores, unas creencias, una forma de actuar, de compartir, de vivir. No voy a intentar engañar a nadie, ese nuevo reto me enorgullecía, pero a la vez me asustaba mucho, ¿estaría al nivel que mis niños se merecían? Ante las dudas que me envolvían, empecé a leer mis primeros libros de animación, empecé a hacer cursos, empecé a intercambiar impresiones con el resto de monitores.

Cómo no, el tiempo pasó y me brindaron la oportunidad de dar un paso más en este mundo, pasar a coordinar las actividades. Hice una reflexión, para ello necesitaba formarme a conciencia, organizar actividades, coordinarlas, supervisarlas, evaluarlas no era tarea fácil pero se podía hacer, y esto no sólo se podía hacer con leer, intercambiar impresiones o hacer cursillos breves. Lo que me preocupaba era asumir la responsabilidad de hacerme cargo de un alto número de personas sin tener la formación adecuada. Busqué y encontré, se cruzó en mi camino una escuela de tiempo libre, ETELL, en la que no sólo me ofrecieron un título para poder ejercer de animador juvenil, sino que me brindaron la oportunidad de aprender, y,

Animació, formació i experiències vitals

sobre todo, me enseñaron a educar desde la responsabilidad, me enseñaron a SER ANIMADOR JUVENIL.

Ya tenía el título, y en mi parroquia iniciamos un gran proyecto, una gran locura, he de reconocerlo, pero ahora en la distancia pienso que valió la pena. En mi primer campamento como animador juvenil juntamos a niños a partir de 9 años, con jóvenes, ancianos, discapacitados físicos y psíquicos. Una bomba de relojería. Fueron 10 días con cerca de 100 personas, no sólo de distintos padres y madres, sino con "peculiaridades" diferentes. En este campamento confirmé que cuando estás metido en este mundillo hay que hacer las cosas bien, que no puedes dejar lugar a la improvisación, ya que las personas que tienes a tu cargo se merecen un respeto y toda tu entrega. Gracias a la buena programación y al buen equipo con el que contábamos, conseguimos que esa aventura fuera una experiencia maravillosa en la que cada participante disfrutó, aprendió, compartió y, sobre todo sonrió.

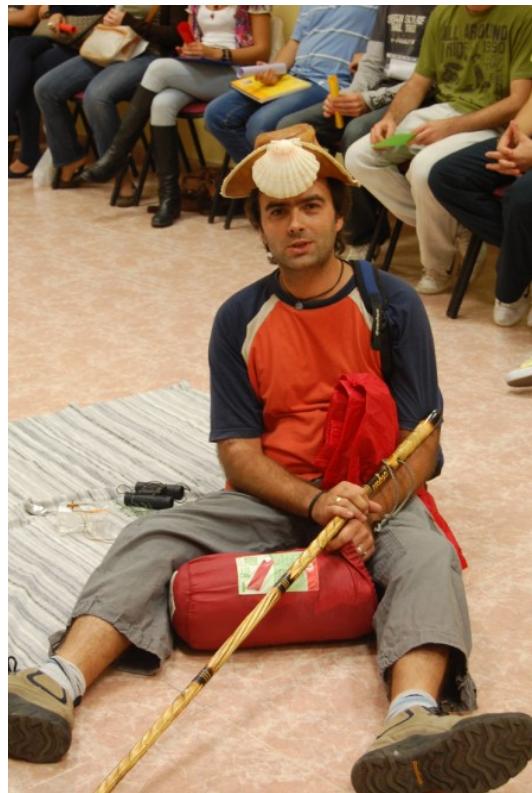
A esa experiencia –para mí, una de las más duras físicamente, y una de las más gratificantes–, la siguieron innumerables actividades como animador. El día que decidí dejar de contarlos, llevaba 35 campamentos a mis espaldas, veranos de 3 campamentos seguidos. Unos campamentos con niños, otros con adultos, otros con tercera edad, algunos con discapacitados físicos y psíquicos, con menores en riesgo de exclusión social, con refugiados. A cual más gratificante.

Llegó un momento en que me paré a reflexionar, ya que encontraba ante mí dos hándicaps importantes. Por un lado, quería iniciar una nueva etapa en mi vida, quería formar una familia y esto me exigía que le dedicara menos tiempo al mundo de la animación. Y, por otro, los años no pasaban en balde y ya no aguantaba físicamente lo que antes, no podía dar el 100% que se merecían las personas a las que "animaba".

He de reconocer que fue una decisión dura, nada fácil de tomar; pensaba que al "cortarme la coleta" abandonaba definitivamente el campo de la animación.

Aunque siendo sincero, esa decisión se vio apoyada por la evaluación que hice del que fue mi último campamento. El cual fue muy duro, poco gratificante, ya que encontramos muchas dificultades, trabas y decisiones duras de tomar, y, desde dirección, nos "impusieron" unas reglas

de juego que permitían disfrutar poco. Ese campamento se convirtió en un "tener aparcados a los usuarios" durante 15 días, algo que iba muy en contra de mis principios como animador juvenil, y más cuando hablamos de discapacitados.

Al acabar el campamento, tomé la decisión de cortarme la coleta como animador; no sólo porque me costaría soportar el esfuerzo físico que un campamento supone, sino porque pensé que era una etapa de mi vida que ya había superado.

Pasó algo de tiempo y, casualidades de la vida, por temas laborales se volvió a cruzar en mi camino la Escuela ETELL y me incorporé al equipo de profesores de esta Escuela. Este hecho tenía, a mi modo de ver, dos grandes responsabilidades: por un lado, me obligaba a formarme continuamente para poder transmitir unos conocimientos y unos valores a los que están siendo alumnos de esta Escuela, y por otro lado, el transmitir las experiencias acumuladas a lo largo de este tiempo metido en el mundo de la animación.

Desde el día que empecé a formar parte del equipo de profesores son innumerables las experiencias vividas:

Revista ANIMACIÓ núm. 27

Animació, formació i experiències vitals

He tenido el placer de compartir experiencias y proyectos con compañeros - profesores. De todos ellos he aprendido infinidad de cosas (técnicas, experiencias, vivencias, contenidos...).

He tenido el placer de tener que formarme para poder preparar los materiales a impartir, buscando con ello estar a la última y dar la calidad que los alumnos reclaman y merecen.

He tenido el placer de compartir con los alumnos esos materiales, esas experiencias, vivencias aprendidas en mis 34 años "animando"; de compartir las vivencias en mi mundo del voluntariado. He intentado que todos los contenidos que he trasmítido fueran enriquecidos por vivencias; no sólo por hacer menos pesada la asimilación de contenidos, sino por hacer que vieran la necesidad de los mismos.

A lo largo de este tiempo como docente, han sido muchos los alumnos que he tenido, de los cuales he aprendido muchísimo; de los que han sido generosos con las evaluaciones y de los que han sido muy críticos..., de todos ellos guardo un gran recuerdo; ya que cada uno de ellos ha permitido que mejorara como docente y me han animado a seguir en este campo.

Una de las materias que imparto en esta Escuela es la de "EVALUACIÓN DE ACTIVIDADES DE TIEMPO LIBRE"; para mí, una de las partes más importantes de la animación, aunque sé que es una de las grandes olvidadas: siempre la dejamos para "mañana", ya que "hoy estamos cansados".

Si de verdad queremos hacer una animación de calidad y queremos realizar unas "BUENAS PRÁCTICAS EN LA ANIMACIÓN JUVENIL", hemos de tomarnos muy en serio esta tarea; hemos de evaluar las actividades, los profesionales, las instalaciones, los materiales y, por no hacerlo muy largo, diría que hemos de evaluarlo TODO (hasta la evaluación misma); con ello conseguiremos aprender de los errores, podremos mejorar con el objetivo de realizar las siguientes actividades con una mejor calidad, y no sólo esto, sino que evaluar lo que conseguimos es poder ser mas eficientes y eficaces y evitar, con ello, desgastes físicos y psíquicos innecesarios.

Para resumir, me gustaría hacerlo escribiendo una frase de cada una de las etapas por las que he pasado.

En la primera, como "animado", aprendí a disfrutar siendo niño.

En la segunda, como monitor, aprendí a compartir y a "recibir instrucciones del Animador".

En la tercera, como animador juvenil, aprendí a programar, a delegar y a responsabilizarme.

En la cuarta, como formador, estoy aprendiendo a trasmítir lo vivido. Como un alumno me dijo en una ocasión: "*Javi, la clase de hoy me ha gustado mucho, hemos visto la materia y a la vez hemos recibido una clase para la vida*".

No olvidemos nunca que la animación forma una parte muy importante de nuestra vida y que cuando somos animadores o monitores lo que tenemos a nuestro cargo son niños, adolescentes y jóvenes. Y cuando somos formadores tenemos la gran responsabilidad de trasmítir a nuestros alumnos esos valores que luego ellos han de trasmítir a los niños, adolescentes y jóvenes que tengan a su cargo. Cuando le damos a un alumno un certificado de aptitud le estamos capacitando para trabajar en este campo. ¡¡Buff, qué responsabilidad!!

Una de las cosas que siempre me ha costado es cerrar etapas; cada vez que me enfrento al dilema de dar un paso nuevo pienso en lo que dejo atrás. Los años me han hecho ver ese "pensar en lo que dejo atrás" como un "aprovecharlo para mirar hacia delante". He aprendido a mirar lo malo que me ha sucedido para construir lo bueno del presente y del futuro. Y como muestra un botón, la espinita que me quedó clavada en mi último campamento me la voy sacando en cada una de mis clases al trasmítir mis experiencias, mis errores y mis logros para que los alumnos eviten los fallos que yo he cometido y aprovechen lo positivo de mis vivencias.

En el mundo de la animación he aprendido que el cerrar una etapa me permite abrir una nueva con la experiencia de la anterior y con los conocimientos adquiridos en la actual. Hecho que me permite crecer como persona y, en mi etapa actual como docente, más todavía.

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 27

Animació, formació i experiències vitals

Anima't, presente en el desarrollo cultural de nuestra comunidad

Mª Dolores Gozámez Vila

Directora i coordinadora de l'Escola de Formació
de Monitors i Animadors de Burjassot

La Escuela de Formación de Monitores de Tiempo Libre y Animadores Juveniles de Burjassot, "Animat", parte de la necesidad de dar respuesta a las necesidades de formación en el campo de la animación juvenil de los y las jóvenes de Burjassot y comarca, promoviendo y estimulando la participación sociocultural de nuestros jóvenes, como sujetos activos, de una formación práctica del tiempo libre, entendida ésta como un tiempo de formación creativa, formativa y activa, formando monitores y animadores desde la propia animación, cuyo reto es ofrecer una formación de calidad, adecuada a la demanda y a las expectativas generadas en el campo de la animación juvenil en nuestro municipio.

Dado el carácter activo, que desde su creación nos hemos planteado, Animat está presente como una realidad, en la dinámica social del municipio; abierta a la colaboración con cualquier tipo de institución en la realización de cualquier tipo de actividades socioculturales y participando en las diferentes actividades de animación sociocultural del IMCJB y del municipio de Burjassot, siempre que sea posible.

El carácter dinámico, lúdico y participativo que tienen los cursos de monitor y animador hace que adquieran vital importancia las relaciones interpersonales. Dicha metodología ayuda a formar unos grupos en los que los alumnos saben sus nombres, se conocen, tienen confianza en sí mismos y en los demás, saben valorarse y encontrar los valores positivos en los otros y las otras, y son capaces de aportar todo esto, de una forma solidaria y equilibrada, al enriquecimiento del grupo.

En definitiva, desde el Plan de Juventud, y a través del programa Anima't, desde la educación no formal, se pretende ofrecer una formación de calidad en el tiempo libre, formando y educando a monitores y animadores, en un espacio singular, llamado Ocio y Tiempo Libre, en el que desarrollarán sus funciones con un colectivo poblacional, infantil y/o juvenil, realizando y coordinando actividades.

Esta labor tan importante a realizar por estos futuros profesionales es lo que nos anima a continuar con nuestra labor formativa, y poder contribuir, desde una formación de calidad, a convertir el tiempo libre de nuestros jóvenes, en un tiempo libre de calidad.

Es un hecho, que la sociedad actual sufre unos cambios tan bruscos y rápidos que hace que el ser humano se plantea cambios también en sus valoraciones, cambios de valores que han entrado en crisis y que han sido sustituidos por otros, problemática actual de nuestra sociedad, nuevas necesidades socioculturales, desarrollo tecnológico, etc. En la dinámica social de nuestro tiempo cobran especial importancia algunos valores sociales que siempre han existido, pero que tal vez hoy, la sociedad los contempla con un mayor interés ante los retos que el futuro nos depara, y que pueden contribuir a un mejor desarrollo comunitario e individual, por lo que desde la animación, desde la animación sociocultural como promotora de valores (véase el análisis realizado por Ander-Egg, E.; Barrado, J., y otros autores, 1982), como transformadora de la realidad, como agente de cambio social, podemos definir un modelo de cultura a desarrollar, que intente responder a las nuevas circunstancias, nuevas necesidades, nuevas preocupaciones, nuevas inquietudes, a los nuevos problemas.

La cultura es el aspecto más vivo de una comunidad y es la encargada, además, de conservarlo, renovarlo y transmitirlo, a través de la participación activa de los individuos; de ahí el

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 27

Animació, formació i experiències vitals

papel tan importante que ésta adquiere. Para ello utiliza, entre otros, lo que distintos autores han dado en llamar, un modelo de intervención: la animación, la animación sociocultural, como un proceso de participación, como un "modo de hacer", a partir del cual los individuos se convierten en agentes activos de su propio desarrollo cultural, y el desarrollo de su comunidad y son creadores de cultura.

No entraremos a analizar el concepto, ni abordaremos un estudio de lo que es la animación sociocultural, porque no es nuestro cometido; pero sí decir su complejidad, pluralidad y los numerosos campos de acción que alberga. Sólo citaré dos definiciones que nos ayudarán a esclarecer cuál es su finalidad:

La UNESCO define la *animación sociocultural* como "un conjunto de prácticas participativas que tienen como finalidad estimular la iniciativa y la participación de las comunidades en el proceso de su propio desarrollo y en la dinámica global de la vida sociopolítica en que están integradas" (Ander-Egg: 1987; 46).

En el libro *¿Qué es la animación sociocultural?* Ezequiel Ander-Egg, dice:

La ASC es "Una tecnología social, que basada en una tecnología participativa, tiene la finalidad de actuar en diferentes ámbitos de la calidad de

la vida, promoviendo, alentando y canalizando la participación de la gente en su propio desarrollo sociocultural, se encuentra en el nivel de las prácticas sociales y tiende a transformar y convertir al público espectador en participante actor" (1987; 43).

El programa de formación de monitores y animadores, sus objetivos y contenidos, es uno de nuestros servicios municipales de cultura y es un ejemplo vivo de dinamización cultural y ocupación creativa del ocio.

Desde nuestro Plan de Cultura, donde marcamos nuestras líneas generales de acción, en el ámbito de la intervención social y de los programas de animación sociocultural, a través del proyecto Anima't, canalizado en la Escuela Municipal de Formación de Monitores y Animadores de Burjassot, desde la educación no formal, se pretende ofrecer una formación de calidad en el tiempo libre, formando y educando a monitores y animadores, en un espacio singular, llamado Ocio y Tiempo Libre en el que desarrollarán, posteriormente sus funciones, con un colectivo poblacional, infantil y/o juvenil, realizando y coordinando actividades.

El objetivo de este programa de servicios, es capacitarlos para la animación, a través de los cursos de formación básica, en los que se estructura la figura del monitor/a y animador/a, como un/a dinamizador/a de procesos socioeducativos desde una perspectiva de participación e identificación con la realidad juvenil.

Animat, creada y homologada en el año 2000, parte de la necesidad de dar respuesta a las demandas de formación en el campo de la animación juvenil de los y las jóvenes de nuestro municipio y comarca, promoviendo y estimulando la participación sociocultural de nuestros jóvenes, como agentes activos, de una formación práctica del tiempo libre, entendida ésta como un tiempo

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 27

Animació, formació i experiències vitals

de formación creativa, formativa y activa, formando monitores y animadores desde la propia animación, cuyo reto es ofrecer una formación de calidad, adecuada a la demanda y a las expectativas generadas en el campo de la animación juvenil en nuestro municipio.

La metodología a utilizar en este Proyecto será participativa y activa en todas sus fases de planificación.

- Participativa, tanto en la metodología en sí de los cursos a nivel de aula, como desde el punto de vista de un Proyecto que forma parte de un todo, que es el Institut Municipal de Cultura i Joventut de Burjassot, cuyo campo de trabajo, es la propia actividad que desarrollamos en el IMCJB: la Escola d'Estiu, Nadal Cultural, Biblioteca Infantil, cursos y talleres vinculados a la animación y en el propio municipio, implicándose de esta manera en el diseño y ejecución de las actividades.
- Activa, fomentando su espíritu crítico a través de acciones que impliquen pensar y actuar en la resolución de conflictos.

El carácter dinámico, lúdico y participativo que tienen los cursos de monitor de tiempo libre y de animador juvenil, hace que adquieran vital importancia las relaciones interpersonales. Dicha metodología ayuda a formar unos grupos en los que los alumnos y alumnas saben sus nombres, se conocen, tienen confianza en sí mismos y en los demás, saben valorarse y encontrar los valores positivos en los otros y son capaces de aportar todo esto de una forma solidaria y equilibrada al enriquecimiento del grupo.

Seguimos ofreciendo posibilidades de dinamizar los programas y actividades de animación sociocultural en nuestro municipio y comarca. Fruto de ello es el número cada mayor de alumnos que ejercen las funciones de monitor o animador en nuestro municipio, como alumnos en prácticas, como profesionales o como empresarios, en instituciones públicas o empresas privadas.

Si realmente el tiempo de ocio y tiempo libre de nuestros jóvenes ha aumentado, si sigue siendo tan importante este espacio de tiempo, en la vida de nuestros jóvenes, si realmente nos preocupa cómo "llenarlo" de forma creativa, tendremos que contribuir a que ese tiempo libre sea un tiempo libre de calidad, y colaborar, así, en utilizarlo en pro de su desarrollo, equilibrio y felicidad.

El principal objetivo que se plantea para educar en el tiempo libre, y que éste sea un tiempo Libre de calidad, es tratar de aprovecharlo para conseguir que nuestros jóvenes, se realicen plenamente como personas, para conseguir mujeres y hombres que construyan una mejor sociedad donde el "aprender a vivir juntos,

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 27

Animació, formació i experiències vitals

aprender a vivir con los demás” UNESCO (1996) sea una realidad, desde la animación sociocultural, en su triple función de animar, intervenir y transformar, y a través de los animadores, profesionales y voluntarios.

No existe animación sociocultural sin la figura del animador sociocultural, que será el encargado de transmitir, comunicar, crear, de descubrir esos valores de los que hablábamos, de dinamizar, de animar, de realizar las actividades culturales (véase la clasificación de actividades que realiza Ezequiel Ander-Egg, en su libro “Metodología y práctica de la Animación Sociocultural”), de gestionar la cultura, etc. por lo que su “ser”, “saber”, “hacer”, “saber ser” y “saber hacer”, contribuirán a la eficacia y efectividad de los distintos programas de animación sociocultural, y no sólo a eso, sino a algo más importante; es

una filosofía de vida, un “modus vivendi” que tiene que transmitir. Y es en este aspecto donde su formación, preparación, capacitación y ánimo cobran vida.

Esta labor tan importante a realizar por estos futuros profesionales es lo que nos anima a continuar con nuestra labor formativa, y poder contribuir, desde una formación de calidad, a convertir el tiempo libre de nuestros jóvenes, en un tiempo libre creativo, un tiempo libre de calidad.

1. Habría que determinar el concepto de valor, y sus clasificaciones.

2. Extracto del artículo de García Pérez, Ramos Álvarez, Mojena Martínez, Andino Tamayo y Rosabal Gómez: *La Animación Sociocultural como alternativa para proyectos de desarrollo cultural*, en Contribuciones a las Ciencias Sociales, marzo 2011, www.eumed.net/rev/cccsl/11/

BIBLIOGRAFÍA

* Merino Fernández, José V. *Programas de Animación Sociocultural. Tres instrumentos para su diseño y evaluación*. NARCEA SA DE EDICIONES 2003.

* Ander-Egg, Ezequiel. *Metodología y práctica de la Animación Sociocultural*. Editorial CCS. Vigésimo tercera edición 2011.

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 27

Animació, formació i experiències vitals

Un nou os en l'associació: la comunicació

Pedro Andrés Sánchez
President diocesà
Juniors Moviment Diocesà

En l'actualitat si no comuniques no existeixes. Ras i clar. I és que, malgrat que les associacions de temps lliure realitzen infinitat d'activitats, programes, projectes, propostes..., sense una bona comunicació que els difonga, per a la societat (o almenys, una part significativa), la nostra feina no existeix.

La comunicació ha d'impregnar els "osso" de tota estructura associativa i, per tant, totes les activitats que desenvolupen. Ja que ha passat de ser un aspecte a considerar, a convertir-se en el necessari eix vertebrador de les associacions. No té sentit fer fortes inversions ni propostes, si no són comunicades, si els nostres destinataris no en són coneixedors.

Per a això calen plans i accions comunicatives que ens ajuden a aconseguir els objectius fixats. L'ajuda de les noves tecnologies, les xarxes socials, i la importància social que tenen, fan que les activitats i les associacions de temps lliure necessiten d'aquests nous canals de comunicació per a arribar al seu públic i incrementar-ne, així, els nivells de participació.

En l'esquelet de les associacions tenim un os important: la comunicació.

Un nou os en l'associació: la comunicació

Hui en dia si no comuniques no existeixes. Així de taxatiu. I és que massa sovint, encara que les associacions de temps lliure porten a terme infinitat d'activitats, programes, projectes, propostes..., sense una bona comunicació que en faça difusió, la nostra feina és inservible per a la societat.

La comunicació ha d'impregnar els "osos" de qualsevol estructura associativa i, per consegüent, totes les activitats que porten a terme; ja que ha passat de ser un aspecte a considerar, a convertir-se en el necessari eix vertebrador de les associacions. No té sentit fer fortes inversions ni propostes, si no són comunicades, si els nostres destinataris no en són coneixedors.

Tota persona rep al llarg del dia milions d'impacts sobre anuncis i altres informacions; està acostumada a mirar superficialment la informació que li arriba a través dels sentits. La nostra missió és clara, si volem comunicar correctament: captar l'atenció del nostre receptor o destinatari donant la informació d'una forma sorprenent i innovadora.

Ser sorprenent i innovador en la comunicació? Les nostres associacions juvenils s'emmarquen en un context social 2.0. Podríem fins i tot parlar d'associacions juvenils de temps lliure 2.0 per la realitat en la comunicació a través dels webs i les xarxes socials, i el *feedback* que aquests canals aporten. És ací on nostres entitats tenen una gran oportunitat per a ser sorprenents i innovadores en els missatges comunicatius, i arribar al receptor eficaçment i econòmica.

Per a poder comunicar correctament cal establir accions comunicatives que ajuden a aconseguir els objectius fixats. Aquestes estratègies han de contenir uns punts assenyalats: l'objectiu de l'acció, el públic a qui està adreçada, el missatge (breu i clar) i els mitjans que s'utilitzaran. Tot amanit amb una gran dosi de creativitat i innovació, cosa que ajudarà a captar l'atenció dels nostres destinataris.

ISSN 1988-6748

REVISETAMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 27

Animació, formació i experiències vitals

Les estratègies comunicatives que es despleguen en una associació juvenil de temps lliure han d'anar enfocades en dos àmbits: l'intern i l'extern. Tots dos àmbits són formes de comunicació que necessiten una especial atenció. En la comunicació interna s'inclouen les comunicacions que desenvoluparan les persones que formen part de l'associació, i en la comunicació externa es treballen les accions que comunicaran a la resta de la societat.

En les associacions juvenils de temps lliure hem d'invertir cada vegada més esforços, i majors, en la comunicació per a incrementar la participació. Els nostres esquelets associatius creuen en la importància del treball en la gestió, en la sensibilització social i en la formació, però aquestes energies no serviran de res si no creiem i treballem per integrar l'os de la comunicació en l'eix vertebral del nostre cos, de la nostra associació.

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Animació, formació i experiències vitals

Una dada, una vida; la nostra responsabilitat

Pedro Andrés Sánchez
President diocesà
Juniors Moviment Diocesà

La protecció de dades personals en les associacions de temps lliure educatiu és una tasca i un compromís fonamental per tots els monitors i animadors juvenils.

Una dada sembla insignificant, però al darrere s'amaga tota una realitat personal, tota una vida amb infinitat de circumstàncies que s'han de protegir. Les associacions de temps lliure educatives no poden quedar exemptes d'aquest compromís i han de responsabilitzar-se de les dades personals que es tracten en el seu si.

De forma progressiva, les associacions de temps lliure han d'adaptar-se a les normatives i legislacions existents en l'àmbit estatal i autonòmic per a garantir la màxima seguretat i integritat als integrants de les associacions de temps lliure educatiu.

Un repte més en el compromís i en la responsabilitat que ens concerneix.

Una dada, una vida; la nostra responsabilitat.

Cada vegada són més els llocs en què dipositem les nostres dades: per a obrir un compte bancari, un nou perfil per a una xarxa social o per a gestionar el correu electrònic... Són moltes les dades que, conscientment, anem dipositant en "llocs" (virtuals o no) en forma d'oci o treball. En aquest article es pretén conscienciar de la importància del treball en la protecció de les dades personals per tal de procurar-hi la màxima seguretat en tota mena d'associacions.

Per a garantir la seguretat i protecció de les persones i de les seues dades, existeix la Llei Orgànica de Protecció de Dades de Caràcter Personal 15/1999 (LOPD). Una normativa que regula els drets i les obligacions de les persones i de les entitats, associacions o empreses que treballen amb dades de caràcter personal.

En les nostres associacions juvenils, cada dia tractem amb un volum considerable de dades que es necessiten per al desenvolupament del nostre treball. Però què és una dada? Una dada és tot allò que puga servir per a identificar una

persona. Podem parlar d'un nom i cognoms, un telèfon, una foto, una adreça de correu electrònic, el nombre de la Seguretat Social... totes importants per a la gestió en l'entitat dels associats i associades.

Així doncs, és important conscienciar tots els membres de l'entitat, i especialment els monitors i animadors juvenils, de la necessitat de garantir la màxima seguretat en les dades que s'hi manegen. Amb les dades, no només es treballen noms o noms, sinó que s'hi estan tractant vides, amb unes realitats socials i circumstàncies personals diferents que han de ser protegides.

I què hi puc fer com a monitor o animador juvenil? En primer lloc, informar-te de la LOPD. En segon lloc, tenir cura amb les dades que maneges en l'associació: no deixar-les a la vista i guardar-les en un espai tancat, no divulgar-les a tercera persona sense consentiment previ, posar contrasenya als equips informàtics que continguen dades... I en tercer lloc, informar sobre el tractament de dades sempre que s'hagen de recollir per a qualsevol activitat. S'hi pot obtenir més informació, consultant el web de l'Agència Espanyola de Protecció de Dades (www.agpd.es).

Darrere d'una dada hi ha una vida i, com a monitors i animadors juvenils, tenim la responsabilitat i el compromís de preservar la integritat i la seguretat d'aquestes vides. És a les nostres mans!

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 27

Animació, formació i experiències vitals

Una escola d'estiu diferent

Pilar Salort Niñerola

Responsable de l'Àrea d'Activitats de la Fundació AIXEC

L'escola d'estiu pretén ser un espai de gaudi i d'oci, on els xiquets que hi participen, a través d'activitats lúdiques, aprenen a conviure, respectar i potenciar l'educació en la diversitat.

En esta escola d'estiu participen xiquets amb discapacitat i sense ella, per això i gràcies al treball dels monitors, els xiquets aprenen que la diversitat pot ser molt enriquidora.

Introducció

L'escola d'estiu és una activitat única i emocionant, veure com xiquets amb i sense diversitat funcional viuen sota el mateix paraigua fa que ens sentim molt gratificats i també que tinga sentit el concepte d'**INTEGRACIÓ** en la seua màxima esplendor. Però, igual que qualsevol projecte que un dia s'imagina i que deu anys més tard és possible, el camí d'esta activitat tampoc no ha sigut fàcil ni ràpid, entre altres coses perquè la **INTEGRACIÓ** és una paraula molt bonica, però moltes vegades buida en continguts i objectius.

Un poc d'història

La integració parteix del paràmetre que totes les persones han de participar de forma activa en la societat. Per això les persones amb diversitat funcional hi han de tindre un accés garantit, que elimine qualsevol classe de barreres que dificulten eixa accessibilitat. I així assegurar que les persones participen activament en la vida

política, econòmica, cultural i social. Però no sempre estos paràmetres es compleixen, sovint pel fet que la societat, des de la base, no acaba d'interioritzar eixe concepte com una necessitat bàsica per a assegurar el benestar de tots els membres que hi conviuen. A causa d'això continuem convivint en una societat desigual i erràtica, on la normalitat i el desenvolupament individual dificulen la percepció de grup i societat.

Però la situació actual està marcada per una herència generacional, en què les persones amb diversitat funcional han estat estigmatitzades i marcades durant tota la història. Al llarg de molts segles les persones amb diversitat funcional eren menyspreades, recloses i separades de la resta de la societat. Bé perquè estaven considerades persones socialment inferiors; bé perquè, per creences religioses o per necessitats supervivència, no complien les característiques necessàries per a poder viure en aquelles societats.

D'altra banda, la lingüística i les classificacions d'una edat més moderna tampoc no han facilitat la inserció d'este col·lectiu. Paraules com idiota, imbecil o subnormal, van servir durant molts anys per a catalogar les persones amb alguna classe de discapacitat. Finalment el 1980 l'Organització Mundial de la Salut (OMS), va establir la *Classificació internacional de les deficiències, discapacitats i minusvalideses*. I en l'any 2001 es va establir *La Classificació Internacional del Funcionament, la Discapacitat i la Salut* en què s'estableix terminològicament la diferència entre deficiència, discapacitat i minusvalidesa.

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 27

Animació, formació i experiències vitals

La deficiència s'entén com a *pèrdua o anormalitat d'una estructura o funció psicològica, física o anatòmica*. Per tant, parlaríem d'una limitació funcional que és interna a l'individu.

D'altra banda, la discapacitat s'entén com *tota restricció o absència (a causa d'una deficiència) de la capacitat de realitzar una activitat en la forma o dins del marge que es considera normal per a l'ésser humà*. Podríem establir, per tant, que una restricció de l'activitat és una situació externa.

Finalment, la minusvalidesa s'emmarcaria com una situació desavantatjosa per a un individu determinat, conseqüència d'un déficit o discapacitat que limita o impedeix l'exercici de la funció que és normal, si és el cas. Seria una situació objectiva i social este exemple: una persona en cadira de rodes que ha d'accedir a un edifici que no és accessible. Estaríem davant d'una situació de minusvalidesa que dificultaria l'accessibilitat de la dita persona.

I encara que, a tots, ens pareix una lingüística adaptada a la situació actual i acceptada; si analitzem les arrels de totes les paraules que utilitzem per a descriure persones amb diversitat funcional, veurem que emfatitzen la seua "no capacitat". Fem servir prefixos com "discapacitat", el significat del prefix del qual és 'que s'oposa'. O "minus-vàlid", que vindria a definir-se com 'menys afavorit' o 'vàlid'.

Tot açò fa que les persones amb diversitat funcional, les seues famílies i les entitats que treballem en este àmbit hagem de lluitar per mostrar la nostra vàlua i les nostres possibilitats, perquè els prefixos que ens etiqueten dins d'una "incapacitat", ens permeten mostrar que eixes etiquetes són errònies i poc valides. Som afavorits, capacitats, normals, eficients... Som xiquets, adults, vells, som germans, cosins, nebots, fills... Som com qualsevol altre, simplement amb unes necessitats funcionals diferents. I, partint d'esta base, somiem i creem una escola d'estiu diferent.

El per què?

L'escola d'estiu va començar fa ja més de 12 anys, al col·legi de la Creu Roja de València, els xiquets amb paràlisi cerebral infantil i les seues famílies necessitaven un espai d'oci i entreteniment durant l'estiu.

Un grup de professionals, pares i voluntaris van crear la primera escola d'estiu perquè els xiquets pogueren participar de forma lúdica en activitats que estigueren adaptades a les seues necessitats.

En un principi es buscava integrar-se en diferents escoles d'estiu, a fi de potenciar les relacions socials amb xiquets de la mateixa edat; però hi havien moltes pautes diferents, canvis posturals, canvis de bolquers, formes d'alimentar-se diverses..., que dificultaven moltíssim esta integració i que, en compte de veure's com una oportunitat per a totes les parts, es vivia com una amenaça. Per tant, eixe projecte tan bonic, es descartà. Però va seguir la nostra recerca per a oferir als xiquets una oportunitat d'oci adequada a les seues opcions.

Així que vam seguir endavant, i vam pensar a fer una escola d'estiu per a xiquets amb paràlisi cerebral i patologies afins, en què es pogueren atendre les seues necessitats i es potenciaren les seues capacitats. Així ens embarcarem en un projecte completament nou i desconegut.

On es fa?

Esta escola es feia i continua fent-se al col·legi de la Creu Roja, situat al carrer Alboraya, ja que compleix a la perfecció amb l'accessibilitat,

l'adaptació i les necessitats que poden arribar a sorgir per al nostre col·lectiu. A més, el col·legi disposa de piscina climatitzada, gimnàs i àmplies

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 27

Animació, formació i experiències vitals

aules, que faciliten moltíssim l'atenció. A banda de tindre els matèries necessaris: matalafets, falques, material de menjar adaptat... I per si això fóra poc, és al centre de València; així que els passejos i les eixides per conéixer l'entorn faciliten en tot moment l'activitat. I la Creu Roja, com a patrona de l'entitat que porta a terme l'escola d'estiu –la Fundació AIXEC–, ha cedit en tot moment la instal·lació per atendre el dit col·lectiu.

EL PROJECTE INICIAL

L'escola va començar sent un projecte xicotet, amb només 3 aules, amb xiquets amb diverses necessitats, que s'ajuntaven segons l'edat i les seues possibilitats. Per tant, amb un grup molt reduït de professionals se'ls aconseguia atendre. Els inicis van ser durs, però vam anar creixent, i vam passar d'una escoleta de 15 xiquets a escola de 54 xiquets.

La primera escoleta es féu l'any 2000, i ha continuat ininterrompidament fins al 2012. Per tant, eixe projecte que, de bell començament va aparéixer per a cobrir algunes necessitats puntuals, ha evolucionat fins a convertir-se en un projecte de referència i suport als xiquets amb diversitat funcional i a les seues famílies.

Evolució del projecte

Al 2007, el projecte s'havia consolidat i ja ateníem al voltant de 35 xiquets amb diversitat funcional motora i/o mental. Amb edats compreses entre l'any i mig i els 21 anys (l'edat en què finalitza l'escolarització en educació especial). Existien 6 aules per a atendre els xiquets, segons l'edat, el nivell d'autonomia i el nivell cognitiu. Cada aula tenia la seu

programació individual i els seus cronogrames, de manera que els xiquets tenien, dues vegades a les setmana, piscina (climatitzada o exterior, segons les seues necessitats), passejos, tallers, jocs... Però ens faltava una miqueta més.

Com les experiències individuals canvien els projectes

Jo començava a pensar que teníem els recursos per a espai, monitors de temps lliure titulats per l'IVAJ i formats per nosaltres amb un gran domini d'atenció a les persones amb diversitat funcional, animadors juvenils, xiquets i moltes ganes d'innovar. I de sobte em va vindre al cap la meua infància...

De com la meua germana, amb paràlisi cerebral infantil participava en diferents activitats, campaments, eixides, jocs... I que moltes vegades jo volia anar amb ella, però era impossible, perquè era només per a "xiquets especials". A més, al col·legi de la Creu Roja al qual anava, ens ajuntàvem algunes nits per fer sopars de germanor, i tenien piscina, matalafets, cadires elèctriques i mil coses que a mi em pareixien meravellosos..., així que poder anar amb ells de campament o fer alguna activitat amb la meua germana era una de les meues majors il·lusions. Tanmateix, només ho vaig poder fer en complir els 18 anys i ser major d'edat... I no puc deixar de pensar que em podria haver canviat tant la vida...

Esta reflexió la vaig fer un dia en què una mare em comentava que un dels fills tenia certa reticència amb el seu germà amb paràlisi cerebral, que li costava relacionar-se i poder establir una vinculació afectiva com amb l'altre germà. La mare, angoixada, comentava la necessitat de fer una activitat que fóra per a tots els seus fills i, de sobte, se'n va encendre la llum.

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 27

Animació, formació i experiències vitals

I va començar tot...

I vam decidir evolucionar, vam decidir que podríem incorporar els xiquets que volgueren dins de l'activitat d'escola d'estiu. Perquè l'escola disposava de monitors de temps lliure infantil i juvenil, formats per nosaltres a través de l'IVAJ, i també d'animadors juvenils. Teníem les instal·lacions i totes les ganes de començar un projecte nou, i així ho vam fer.

El primer era publicitar que podíem dur a terme estes activitats, i que els amics, els germans, els parents i totes aquelles persones amb inquietuds envers una educació inclusiva conegueren este projecte. S'hi han apuntat al voltant de 30 xiquets sense diversitat funcional durant els 4 anys que fem l'escoleta, és un grup relativament xicotet, però que suposa un gran orgull dins de l'entitat. Ja que estos xiquets viuen i conviven amb la diversitat com un element més dins de l'oci.

Per què?

La finalitat de l'escoleta és la conciliació de la vida laboral i personal de les famílies, i oferir un espai lúdic i d'oci als xiquets que hi participen.

L'escola d'estiu pretén ser una resposta diferent del concepte d'integració. La integració s'ha entès com la necessitat d'incorporar alumnes amb necessitats educatives especials en un espai al més normalitzat possible. Però moltes vegades, a causa de les característiques individuals dels xiquets, això ha sigut impossible o molt difícil. Per tant, moltes vegades els alumnes amb grans afectacions s'han vist limitats a establir relacions amb xiquets de la mateixa edat.

Així doncs, l'escola d'estiu és una convivència entre xiquets, que atén les seues necessitats específiques. Veurem a l'escola xiquets que s'alimenten per sonda, xiquets que mengen amb ajuda, xiquets que mengen sols, menjars triturats, sòlids, semi-sòlids, aigües, gelatinas, espessants, bolquers, falques, cadires, pinzellons de mil formes i mil adaptacions, i els xiquets ho normalitzen.

Et demanen que els alces perquè besen els companys, es tiren els uns damunt dels altres, riuen tots i eixa rialla ompli la vida de tots els que un dia vam creure que un altre món era possible.

Quan estàs en l'escola d'estiu veus coses molt entranyables. Recorde clarament el dia que dos xiquets jugaven i, mentre l'un estava en el matalafet jugant amb unes nines, l'altre s'asseia en la cadira de rodes del seu company; havien fet un tracte: una volta amb la cadira de rodes a canvi de deixar-lo jugar una estona amb les nines... I això, no és normalització en l'estat més pur?... Quan decidisc que vull quelcom teu i a canvi et deixa quelcom meu; quan et tracte com a un igual, i et deixa una cosa no perquè vages amb cadira de rodes si no perquè tu em deixes una altra cosa..., en eixos moments t'adones que això funciona i que funciona molt bé.

Algú podria dir que la integració amb xiquets que parlen i entenen és fàcil; però a l'escola d'estiu vénen xiquets amb diferents característiques: majors, xicotets, amb més nivell cognitiu i amb menys, i tots conviuen i comparteixen espais comuns. La piscina, el menjador, tallers comuns, amb la finalitat de buscar una relació. I ho aconseguim. Al final de l'activitat, el dia 15 de juliol els xiquets s'acomiden pensant en l'activitat de l'any que ve. I la majoria repeteixen; per tant, podríem concluir que és un èxit.

Un dia en l'escola d'estiu...

Tot comença a les 9.00. Els monitors i les coordinadores es reuneixen per a desitjar-se bon dia, preparar les classes, el material i tot el que calga per al dia.

En quasi totes les aules hi ha de dos a tres monitors, i les aules estan formades per 5 o 6 xiquets, a més de dos animadors per a la coordinació de l'equip de monitors.

A les nou i mitja entren els xiquets, l'entrada és progressiva, cada un anirà venint segons el seu

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 27

Animació, formació i experiències vitals

horari, que és flexible atenent a les peculiaritats de cada xiquet i de les seues famílies.

Quan arriben, un dels monitors de l'aula els espera per acompañar-los fins a la classe, uns pugen en ascensor, altres es queden a la planta baixa, i cada un ocupa el seu espai dins del centre.

La primera cosa que fem és anar al lavabo, canviar bolquers i posar-nos còmodes per a passar el dia. Revisem les llibreries de comunicació amb els pares, per si hi ha novetats, i els que ho necessiten baixen els seus matalafets.

A les 10.30 comença l'activitat de matí, tallers, eixides, piscina, gimcanes... Cada aula té la seu programació. A vegades s'uneixen dues aules per a fer alguna activitat i fomentar la cohesió grupal.

De 12.00 a 12.30, parem l'activitat per a canviar els bolquers, anar al lavabo i llavar-nos les mans abans de dinar.

De 12.30 a 14.00, dinem per torns al menjador, els més xicotets menjaran en el primer torn i així, després, podran fer una becadeta. Després menjaran els majors en un segon torn.

De 14.30 a 16.30 farem l'activitat de vesprada, normalment són tallers de relaxació, estimulació, tallers artístics, piscina climatitzada...

A les 16.30 fem una altra neteja, ens pentinem, anem al lavabo, escrivim les llibreries per a comunicar-nos amb les famílies i efectuem les rutines de dir adéu.

A 16.30 a 17.00 vénen a pels xics i se'n van a casa. Fins a l'endemà!

Com afrontem el futur...

La Fundació AIXEC vol continuar oferint este recurs a les seues famílies i socis, que és un projecte que, per la seu estabilitat, ofereix una continuïtat assegurada. En un moment d'incertesa social cal que projectes com este es consoliden com a pilars fonamentals per a l'estat de benestar del demà. Els xiquets que hui

participen en el projecte seran els joves i adults del demà, i nosaltres veurem com este projecte haurà incidit d'alguna manera en el seu futur i la seua escala de valors.

Volem continuar avançant i oferir la possibilitat de participar en campaments, o en diferents activitats que potencien la integració, però des de tots els nivells i per a tots.

Volem continuar avançant sobre el camí de la diversitat com un aspecte fonamental per a l'educació, i utilitzar l'oci com una ferramenta per a arribar a tots i per a tots.

L'escola d'estiu no pretén canviar una societat sincera, no té la pretensió d'ofrir una resposta global ni única a la discriminació, no pretén ser un projecte pioner que canvia les regles del joc. L'escola d'estiu pretén ser el que és: un projecte humil d'una fundació humil, que intenta fer feliços un grup de xiquets que participen en una activitat, independentment de les seues possibilitats, opcions o nivell intel·lectual. Pretén oferir una convivència com a única opció per a la normalització. Pretén continuar fent tallers, eixides, jocs...

Volem continuar somiant, perquè només a través dels somnis és més fàcil avançar.

Volem continuar pensant que és impossible, perquè quan ho aconseguim ens sentim immensament feliços.

Volem continuar endavant, perquè és la nostra única opció i perquè ningú no ho farà per nosaltres.

Volem continuar avançant perquè el nostre lema és "Obrint camins".

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 27

Animació, formació i experiències vitals

Açò és possible gràcies

Als monitors, pel seu temps i la seu dedicació, a més de la seu increïble formació.

A les coordinadores, per creure en açò, per donar-li sentit i donar-li continuïtat.

A les famílies, per la seu dedicació i la seu energia.

A l'Obra Social de la CAM, pels diners.

A la Fundació AIXEC, per creure que hi ha bogeries que es poden realitzar.

A la Creu Roja i als professionals del Col·legi, per la seu preocupació i fer-nos tan fàcils les coses.

I als xiquets, a vosaltres sobretot, per les rialles, les emocions, per vindre, per passar-ho bé i per donar-nos, dia a dia, una lliçó que mai no oblidarem.

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 27

Animació, formació i experiències vitals

El arte y la expresión como herramienta educativa

Antonio Gil y Marta María Peirat

Escola d'Animació Don Bosco de la Comunitat Valenciana

El arte, desde siempre, ha estado íntimamente unido al hombre y su cultura: para conocer al mundo y al propio ser humano en profundidad hay que conocer su arte y viceversa. Mirar la vida con los ojos de Woody Allen, escucharla con los sonidos de Mozart, contarla con las palabras de Vicente Aleixandre, contemplarla con los colores y formas de Picasso, organizarla con los esquemas de Kant o Popper... no es sino recrearla, revivirla.

La creatividad enriquece la capacidad de desarrollo, adaptación y superación de la realidad. Es una facultad que al desarrollarla enriquece a la persona. La creatividad es ser diferente, es proyectarse al futuro, es poner en práctica el conocimiento, es concebir, diseñar, elaborar..., es adaptar la realidad, transformarla y mejorárla. Ante cualquier problema o situación en la vida, una persona creativa no suele desanimarse, sino que se pone a discurrir, se le ocurren muchas más opciones para afrontar y mejorar los acontecimientos.

La creatividad ayuda a vivir la vida de forma más optimista y positiva, a la vez que nos da más posibilidades de adaptarnos, sobrellevando mejor las cosas o, incluso, acertando a cambiarlas. La creatividad nos permite mejorar la autoestima y desarrollar más capacidades (imaginación, pensamiento, habilidades...), hasta sentirnos orgullosos de nosotros mismos (he sido capaz de...; esto lo he realizado yo; me ha sucedido a mí...)

La creatividad en el estilo educativo de la EA Don Bosco está muy presente, ya que, al educando, el desarrollo de su capacidad artística y de su creatividad le ayuda a crecer mentalmente, a sentir que cada persona es diferente y complementarla con

otras; a expresar sus sentimientos y pensamientos, favoreciendo la autoestima y el desahogo; a enfrentarse a las emociones y aprender a manejarlas: la duda, la frustración, el éxito... que se viven mientras se va creando algo; a expresarse libremente. Todo ello consolida su salud emocional.

La EA Don Bosco está dedicada a la formación de jóvenes para el tiempo libre. Aunque en aparente contradicción con su actitud vital, el joven necesita de la ocupación intensa de su tiempo libre combinado con espacios de conversación gratuita y ocio. Es importante sugerir propuestas de acción voluntaria que requieran constancia y sean verdaderamente útiles, si no dejan de ser atractivas. El éxito de los centros de tiempo libre se debe en gran parte al compromiso constante que requieren del joven monitor y de la utilidad que éste percibe de sus actividades con los niños. La autosuperación, el trabajo en equipo, son elementos que identifican al joven y le permiten romper hábitos de ocio poco saludables.

El reto para cualquier educador de grupos de adolescentes es ser capaz de encontrar actividades que den sentido al grupo por ellas mismas, y que faciliten el compromiso individual con el proyecto. Si la única oferta son actividades para el joven, y el principal nexo, las interrelaciones personales, es probablemente demasiado débil para mantener al grupo unido durante períodos largos de tiempo.

La escuela Don Bosco y el teatro

A mediados del siglo XIX, Giovanni Melchiorre Bosco, más conocido como Don Bosco, fundó lo que llamó "oratorios", instituciones donde se imparte la enseñanza de un oficio a los jóvenes para prepararlos en la vida y mantenerlos alejados de cualquier actividad delictiva.

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 27

Animació, formació i experiències vitals

Posteriormente en dichos oratorios se dictarán cursos regulares (matemáticas, lengua, etc.), convirtiéndose posteriormente en los colegios salesianos.

Al ser internos, los alumnos disponían de tiempo libre y es aquí donde Don Bosco introduce la práctica del teatro entre los jóvenes, como una herramienta práctica de enseñanza. El teatro fue una de las actividades que tuvo gran importancia en el oratorio. Don Bosco le asignó tres fines: divertir, instruir y formar. Propulsó las representaciones teatrales de todo género entre sus alumnos como un excelente medio para divertir, educar, instruir y moralizar, e inició una publicación periódica, "Lecturas dramáticas", dedicadas a la actividad escénica.

Valoraba en su justo punto el crecimiento en la libertad, y colocó al niño en el centro mismo de toda la empresa educativa. Y es que el teatro, crea un clima capaz de hacer salir de dentro lo mejor de cada joven, que le predispone a mostrarse claramente tal como es; ayuda al muchacho en la adquisición de hábitos que le permitirán optar por todo lo que en la vida es bueno, saludable, alegre y prometedor.

El origen ocasional del pequeño teatro no impide que se vaya poco a poco integrando en el sistema educativo de Don Bosco de forma práctica y vital como elemento constitutivo para la construcción del ambiente de alegría y con una función educativo-didáctica.

La finalidad de las representaciones teatrales tiene como base divertir y transmitir valores, tanto con la historia representada como con el mismo ejercicio de ensayos y trabajo previo de preparación de cada escena.

Porque los jóvenes y los niños –de ayer, de hoy y de siempre– necesitan pasárselo 'bien', y la

mejor manera es desarrollando sus cualidades. Sentirse vivos y útiles (con los medios que en el momento tengan a disposición), con la sensación y satisfacción de sentirse capaces de "ser creativos".

Esta actividad creativa les ayuda a valorar sus capacidades, mejorar su desarrollo, su autoestima, sentirse mejor, sentirse útil, saber que los demás les valoran, sentirse creadores de su propia diversión. Aunque cambien las épocas, las posibilidades, los medios..., el deseo profundo existe siempre.

Los valores que los jóvenes aprenden con la participación en musicales y otras experiencias artísticas

Los jóvenes tienen potencialidad artística y tienen, hoy más que nunca, experiencia de diferentes manifestaciones de arte (teatro, grupos musicales, danza, coreografías, mimo...).

Desde la EA Don Bosco tenemos la experiencia de que la participación de los jóvenes en obras teatrales y musicales logra que los chicos y chicas se enriquezcan con experiencias multisensoriales, penetren en los sentimientos de los personajes, revivan respuestas ante las experiencias, se den cuenta de su capacidad de transformar la realidad y se sientan creativos, casi creadores.

Además, la participación en experiencias artísticas ayuda a los jóvenes a integrarse en el grupo de forma activa, a valorar la importancia del trabajo colectivo, a expresar la percepción de temas y sucesos del entorno personal, social y cultural, a interpretar practicando técnicas de representación, a generar y desarrollar ideas de forma coherente, a integrar de forma armónica lenguajes visuales, plásticos, acústicos y musicales, a definir la actividad dramática: texto, personaje, espacio, acción, montaje, expresión...,

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 27

Animació, formació i experiències vitals

en definitiva, a sentirse protagonistas de su propia diversión.

El educador o animador juvenil tiene una gran labor que realizar colaborando con los jóvenes en trabajar para descubrir la propia capacidad creativa, utilizar el propio cuerpo como medio de comunicación, desarrollar la seguridad y confianza en sí mismo, trabajar las posibilidades del cuerpo, descubrir el valor del trabajo en grupo, superar el sentido del ridículo, desarrollar la sensibilidad artística, gozar la exposición en público de un trabajo artístico bien hecho.

Y si se cuida el trabajo con una metodología activa y práctica, se advierte una tendencia a buscar la "perfección", dando lo mejor de sí, y son capaces de adquirir un claro proceso de animación: expresión corporal, mimo, baile, danza, interpretación.

Son muchos los valores que se enriquecen, desde la atención y la concentración, hasta la armonía, la comunicación, el control, el dinamismo, la disciplina, el esfuerzo, la ilusión, la imaginación, la liberación, el optimismo, la responsabilidad, la sensibilidad, el trabajo y la unión.

Si se trabaja la metodología activa, los jóvenes asumen que la disciplina es un principio fundamental. Es la capacidad de asimilar lo que "más" les gusta, con lo que "menos" les atrae. Se acaba por lograr que ellos mismos se sientan creativos; que aprendan gradualmente a perfeccionar la dicción, el tono, la claridad, la respiración, y la capacidad de ejercitarse todas las posibilidades y reconocer las propias posibilidades de expresión.

Para los jóvenes es especialmente interesante el "teatro musical" por la interrelación de distintas disciplinas, lo que favorece una mayor participación por parte de los jóvenes y sus

destrezas. La música, el audiovisual, el arte plástico, el arte dramático, entre otras disciplinas, convergen en el teatro musical y otorgan una mayor riqueza a la obra de la que los jóvenes se sentirán partícipes.

Conclusión

Volviendo al título del artículo, "**El arte y la expresión como herramientas educativas**". La creatividad (el teatro musical, el arte dramático, la música y la danza) puede ser una herramienta educativa básica para la intervención en el campo de la formación y el desarrollo personal y social.

Los que intervienen en el campo de la educación social crecen al mismo tiempo que los que participan en este trabajo creativo, no solamente crecen en su persona, sino que también favorecen, con su expresión, la mejora de la sociedad.

Ryan (1986) resume la educación creativa así: "Acto de acompañar a alguien en su busca de la expresión, dándole plena libertad de ser y ofreciéndole medios para que se exprese lo mejor posible. Es una educación cuya meta es desarrollar actitudes creativas que llevarán al individuo a vivir plena y auténticamente".

De la misma manera, con la formación, creemos que podemos ayudar al estudiante a crear sus propias herramientas pedagógicas a partir de su conocimiento del arte escénico, su aptitud para dominarlo y su competencia para transmitirlo. Todo mezclado con técnicas e instrumentos bien seleccionados y justificados. Utilizando la creación pedagógica en el sentido de un acto creativo; es decir un descubrimiento, una mezcla, una combinación, una síntesis de hechos, de ideas, de facultades que ya existían y que descubre progresivamente. El resultado será

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 27

Animació, formació i experiències vitals

como una sorpresa, porque los elementos utilizados serán más conocidos y familiares y útiles a la persona y a la sociedad (Koestler, 1965).

Bibliografía

Oriol Pujol, Joseph. 'Retos educativos con los jóvenes en el tiempo libre'. *Misión Joven* 366-367.

Moral, José Luis. "Lo visible, sólo un ejemplo de lo real". *Misión Joven* 280.

Bongioanni, Marco. *Don Bosco y el teatro*, (trad. de Basilio Bustillo). Editorial CCS. Colección Don Bosco, 16.

ISSN 1988-6748

REVISETAMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 27

Animació, formació i experiències vitals

Família i temps lliure. Què fa falta perquè caminem junts?

Édgar Pérez Esteve
Director de Juniors Escola d'Animadors
direccio@juniorsmd.org

El temps lliure educatiu ofereix grans possibilitats per al creixement integral de xiquets, adolescents i joves, i este és més efectiu quan a les activitats es sumen, col·laboren i/o participen els pares i mares. En les activitats, els vincles afectius entre mare, pare i xiquet es potencien.

En la família, el xiquet inicia el seu procés de socialització, el seu sistema de valors, experiències col·lectives... Per tant, és molt bo que existisca total coherència entre les seues vivències a casa i en el temps lliure.

Però, perquè això siga efectiu, els centres de temps lliure han d'estar preparats i formats per a treballar amb famílies. Pares i educadors han de saber qui és el rol que cadascú ha de desenvolupar en l'associació i, sobretot, la participació de les famílies en les activitats del centre ha de partir inicialment del mateix equip de monitors i del responsable.

Partint d'estes premisses, Juniors Moviment Diocesà va crear l'any 2009 una secretaria diocesana encarregada de potenciar la participació de les famílies en les activitats del moviment, la qual està ajudant a la formació dels centres Juniors –quant al treball amb famílies–, i també creant propostes concretes d'activitats formatives i experiencials amb famílies, i sobretot,陪伴 els centres que han decidit iniciar un treball amb famílies.

Centres de temps lliure i famílies compartim la mateixa responsabilitat educativa

El temps lliure és un àmbit privilegiat per a l'educació dels xiquets, adolescents i joves. El joc, els campaments, les convivències... són capaços no només de potenciar i transmetre valors de vegades perduts en la nostra societat, com ara la justícia, la participació, la interdependència..., sinó també de desenvolupar capacitats bàsiques per a enfrontar la vida, com ara el treball en equip, la iniciativa, la gestió, la motivació, la interiorització, l'escolta...

L'ensenyança d'ests valors i capacitats no és competència exclusiva dels centres de temps lliure, sinó que hi ha una responsabilitat compartida amb els altres agents educatius de l'entorn. No obstant això, determinades estructures educatives, com per exemple les pertanyents a l'educació formal, han centrat els objectius en la transmissió del coneixement i no tant en la formació de l'individu com a persona. Per tant, esta tasca haurà de ser assumida per l'educació no formal i informal, i entrar en els grups de temps lliure i la família.

Malgrat la importància de la implicació de les famílies en l'educació dels menors, la majoria d'estadístiques i informes sobre infància i adolescència mostren el poquet temps que pares, mares i fills passen junts, i sobretot, l'escàs percentatge d'este temps que es dedica a activitats que potencien la relació i comunicació entre fills i progenitors¹. Per tant, si és en esta edat quan s'inicien les experiències de socialització, col·lectivitat i es construeix el sistema de valors... Quan i com estan ajudant els pares i mares als fills? Com s'està potenciant la tasca educativa del grup de temps lliure des de casa? La resposta és clara: de cap manera. Quan pares i mares no passen temps junts, per no tenir temps o no saber com apropar-se o divertir-se junts, no s'arriba a la premissa "l'educació comença en la família", i menys: hi ha una sinergia entre l'educació rebuda en el temps lliure i en la llar.

¹ II Informe Nacional sobre la Infancia en España 2011. Chicco

ISSN 1988-6748

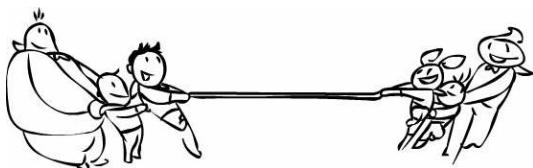
REVIATAMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 27

Animació, formació i experiències vitals

En conseqüència, des dels centres de temps lliure hem de crear protocols i estructures que permeten: a) afavorir la relació entre pares i fills ensenyant els pares a jugar amb els seus fills, a educar-los des de casa, i b) caminar junts en una educació integral i coherent entre ells i nosaltres.

I això no és fàcil, però tampoc impossible; sobretot quan es defineixen unes bones pràctiques en el treball conjunt entre famílies i grups de temps lliure per tal de garantir l'èxit del caminar junts.

Per on començar a caminar junts?

El primer que s'ha de tenir en compte a l'hora de plantejar la participació de les famílies en les activitats i en la mateixa organització del centre, és que la iniciativa ha de partir de l'equip de monitors i de l'aprovació del cap o responsable del centre. També s'haurà de tenir en compte que fins que l'equip d'educadors no estiga preparat per a treballar amb famílies no és aconsellable que comence el treball conjunt. Una mala experiència pot frenar col·laboracions futures; de manera que els equips d'educadors han d'estar convençuts que volen iniciar este caminar, formar-se..., i només en este moment, començar a treballar amb pares i mares.

En tot este procés han de seguir-se estos tres etapes i dedicar-los el temps suficient. En este camí la pressa no és una bona companya de viatge.

Etapa de conscienciació i motivació

La primera tasca que cal fer per plantejar la participació de les famílies en el centre de temps lliure és conscienciar els educadors i monitors de la seua importància. Per a aconseguir-ho no hi ha res més eficaç que analitzar i estudiar què pot oferir este treball conjunt a cadascun dels agents involucrats en el procés educatiu: centre de temps lliure, educadors, pares i mares, i xiquets.

A continuació es mostren algunes de les oportunitats que poden nàixer amb la participació dels pares i les mares en el centres de temps lliure:

- a) El centre de temps lliure es reforça, guanya la força dels pares en la recerca de recursos, en la difusió d'activitats, en la consecució d'objectius, en la interlocució amb l'administració local...
- b) Pares i mares hi troben un espai de formació, d'acompanyament en el procés educatiu dels fills, de socialització, de conéixer altres famílies en un ambient més relaxat que el que els pot oferir un centre educatiu, d'oportunitats per a passar temps amb els fills, i també una oportunitat per a conéixer i participar de l'ideari del grup de temps lliure.
- c) Els monitors i educadors es troben recolzats, descarreguen responsabilitats educatives i organitzatives, i, sobretot, guanyen el reconeixement davant de les famílies que avaluen el seu treball des de la transparència que dóna participar de les activitats.
- d) Els xiquets i adolescents guanyen en pertànyer a un centre més fort en què pares i educadors treballen per la seua educació, guanyen en coherència entre allò viscut i allò après al centre i a casa... però, sobretot, guanyen en moments d'oci familiar, unes experiències que els marcaran per a sempre i valoraran quan es facen majors.

Etapa de formació i planificació

Seguint la etapa de conscienciació i motivació, hi ha l'etapa de formació. Per molta il·lusió que tinga un grup d'educadors per a treballar amb famílies no ha de començar sense saber com fer-ho. Quan es treballa amb famílies és molt important definir quins són els rols dels educadors i dels pares i mares al centre, i que ests rols no es perden de vista ni per part dels educadors ni per part de les famílies. També és molt important definir quins són els objectius de la participació, com es farà la comunicació i la coordinació entre els pares i mares i el grup de temps lliure... Per tant, la formació dels educadors d'un centre que

Animació, formació i experiències vitals

vulga treballar amb famílies haurà d'incloure com a mínim el treball de les següents capacitats per part dels educadores:

- a) Entendre la importància de la cooperació entre família i temps lliure per tal d'aconseguir un creixement integral dels xiquets i adolescents.
- b) Transmetre esta importància als pares i mares dels xiquets que participen en les activitats del centre, tot utilitzant els exemples i la metodologia adequada.
- c) Transmetre l'ideari de l'entitat als pares i mares, i plantejar la participació des d'este ideari.
- d) Establir una comunicació amb els pares i mares, tot utilitzant el llenguatge i les vies apropiades.
- e) Motivar la participació de les famílies en les activitats que es programen des del centre.
- f) Crear una estructura de coordinació entre el centre de temps lliure i els pares i mares.
- g) Redactar un full de ruta per a la incorporació dels pares i mares a les activitats del centre, tot indicant per a cada acció els objectius, les activitats que inclourà i els indicadors de consecució.
- h) Adequar les activitats en què participen xiquets a aquelles en què també han de participar famílies.
- i) i) Plantejar diferents tipus de participació en funció de la disponibilitat i les necessitats de les famílies, la disponibilitat i les necessitats de l'equip d'educadors i, sobretot, de les necessitats dels xiquets i adolescents.

Només quan els educadors suggereixen capaços de totes estes coses, i el procés de participació de les famílies estiga definit i preparat, s'aconsella iniciar la fase de participació.

Fase de participació

Un cop els monitors i educadors ja estan preparats per a incloure la participació dels pares

i mares en les activitats del centre, començarà l'etapa de participació d'una manera gradual i progressiva, concebuda des de dos models o fases, que es podran donar l'un darrere de l'altre o en paral·lel, en funció del grau d'experiència prèvia amb el treball amb famílies i de les respostes que s'obtinguen dels pares i les mares.

Quan no hi haja una experiència prèvia de treball amb famílies al centre s'aconsella començar amb un model o fase de *participació de les famílies com a receptors*, ja que sense saturar i respectant els temps de les famílies, s'aconsegueix una primera via per a crear llaços família-centre de temps lliure, alhora que serveix per a dotar d'una experiència en la manera de dirigir-se a les famílies, conèixer quin és el tipus de resposta que s'obté de les famílies i tenir una visió real per a plantejar futurs objectius de mitjà i llarg termini. Entre les activitats o vies de participació que es poden oferir des del centre de temps lliure, en este model, estan l'assistència a reunions informatives, formacions dirigides a millorar les competències educatives com pares i mares, i també la participació en activitats significatives per al centre, com ara el dia d'inici de curs, festivals..., i per què no, un dia d'activitats en família, en la natura...

D'altra banda, quan ja hi ha una experiència amb famílies i hi ha un grup de pares i mares que participen en les activitats com a receptors, és el moment d'iniciar la fase de *participació col·laborativa*. Esta fase és més complexa, ja que requereix la implicació i el compromís de les famílies, i també el seguiment per part de l'equip d'educadors. Esta participació, per moltes ganes que es tinguen de treballar, haurà de ser gradual per no saturar les famílies ni els educadors i donar temps que es consoliden les estructures.

Revista ANIMACIÓ núm. 27

Animació, formació i experiències vitals

Pot començar-se amb col·laboracions puntuals, com per exemple cuinar en un campament, oferir ajuda en el manteniment dels locals o gestionar l'economia... Després es pot arribar a un segon graó, en què es constitueix una comissió o junta de pares i mares, on es coordinen totes les accions de participació de famílies als centres...

i fins i tot, al cap d'un temps, es pot arribar a un tercer graó d'implicació en el qual la comissió de pares i mares no només col·labora amb el centre, sinó que participa en la reflexió sobre el centre del temps, en la redacció d'objectius i en el pla d'acció del centre i ho organitza d'una manera autònoma.

Etapa	Objectius	Activitats i accions	Indicadors d'execució
1. Centres sense cap tipus d'experiència amb el treball amb famílies	Sensibilitzar l'equip 'educadors de la necessitat de la participació de les famílies en el centre Juniors. Convidar els pares i les mares a una o més activitats del centre com a receptors d'activitats Oferir una formació dirigida a les famílies	Xarrada formativa a càrec de l'Equip Diocesà de Famílies. Participació de les famílies en el primer dia del curs, festivals, dia Juniors... Monogràfics de formació específics per a pares. Exemples: ser pares en l'era digital, els pares com a agents educatius...	Resposta del centre a les propostes suggerides. Nombre de pares/mares que participen en les activitats i accions formatives plantejades...
2. Centres amb una primera experiència amb famílies i que tenen interès per començar-hi el treball.	Formar els educadors en de quina manera s'ha de treballar amb famílies Constituir la comissió de pares i mares dirigida per un educador del centre Convidar els pares i mares a una o més activitats del centre com a col·laboradors de l'activitat.	Formació sobre el rol dels educadors i dels pares/mares en un centre de temps lliure, tipologia de col·laboracions, com adreçar-se als pares/mares Constitució de la comissió de pares i mares Col·laboració en el primer dia del curs, festivals, dia Juniors, campaments... mitjançant la gestió econòmica, motivació d'altres pares/mares, cuina, ...	Nombre d'educadors que participen en les formacions i mostren interès per començar a treballar amb pares/mares. Nombre de pares/mares que hi participen i col·laboren.
3. Centres amb experiència i col·laboració activa amb famílies	Convidar les famílies a plantejar objectius dins del centre de temps lliure. Preparació d'activitats per part de la comissió de pares	Col·laboració en l'anàlisi de la realitat del centre de temps lliure i en el plantejament d'objectius per al curs. Coordinació i preparació d'activitats pròpies, des de la comissió de pares: excursions familiars, dia Juniors de famílies, accions formatives/informatives per als pares/mares que s'incorporen al centre de temps lliure...	Nombre de famílies que participen en la comissió de pares i mares i grau d'implicació. Autonomia de la comissió de pare i mares. Participació d'altres famílies en les activitats convocades per la comissió.

Graella 1. Adaptació de les etapes proposades per Juniors MD per al treball amb famílies als centres Juniors.

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 27

Animació, formació i experiències vitals

Independentment de l'etapa o graó a què s'arriba, sempre s'ha de tenir present que els responsables del grup de temps lliure són els educadors, i que la comissió de pares no és un grup paral·lel al centre, sinó una comissió de treball que ha de buscar afavorir la consecució dels objectius del grup de temps lliure sobre totes les coses. Per això, estes comissions de pares i mares sempre estarán coordinades per un educador o educadora responsable del centre, que actue com a nexe d'unió entre el centre i la comissió.

El treball amb famílies en Juniors Moviment Diocesà

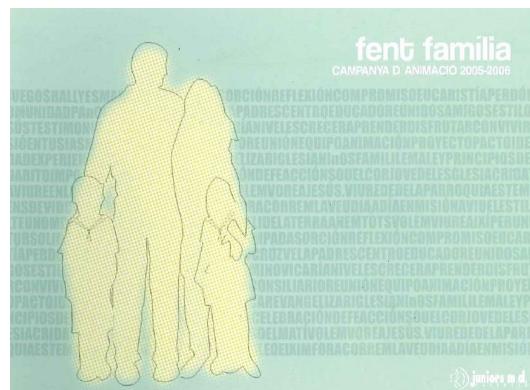
Juniors Moviment Diocesà, com a moviment per a l'educació de la infància, adolescència i joventut en el temps lliure, no pot entendre la seua tasca educativa sense comptar amb la col·laboració de les famílies dels xiquets, adolescents i joves als quals educa.

Per a fomentar i vertebrar esta participació, la primera acció ha sigut la incorporació de les famílies a la definició de quins són els membres de Juniors MD, tal i com es contempla en el llibre *Trets d'Identitat del Moviment*². La segona ha sigut la creació l'any 2009 de la Secretaria Diocesana de Famílies, composta per pares i mares de xiquets juniors, experts en educació infantil i juvenil, i educadors Juniors, amb l'objectiu de vertebrar la col·laboració entre família i Juniors a escala diocesana.

En els últims anys, des d'esta Secretaria s'han portat a terme reflexions sobre com poden participar les famílies en els centres Juniors, campanyes informatives sobre la importància del treball conjunt entre família-centre Juniors, activitats formatives per a pares coincidint amb trobades comarcals de xiquets Juniors (Dies Juniors de zones o vicaries), activitats formatives per a educadors i responsables de centres Juniors, programes d'acompanyament de centres que han iniciat un treball conjunt entre educadors i famílies, i sobretot elaborant cada any una campanya d'animació per afavorir

la participació de les famílies en el centre, en el conjunt de les activitats dels centres.

També en esta secretaria s'ha confeccionat un itinerari d'objectius, activitats i indicadors d'execució, per a guiar el treball amb famílies depenent de l'etapa o experiència que té cada centre Juniors en el treball amb famílies.

Amb totes estes accions, s'ha aconseguit que en Juniors MD educadors de temps lliure i famílies caminem junts per tal d'aconseguir una educació integral dels xiquets, adolescents i joves, des de la identitat Juniors i el estil de vida cristiana, fomentant la formació de pares i mares, i sobretot les vivències que els Juniors tenen al centre i a casa, que els ajuden a ser ciutadans lliures, amb valors i capaços d'enfrontar la vida.

El que cal recordar....

El temps lliure és un dels agents educatius principal en la construcció de valors i en l'adquisició de capacitats bàsiques per a afrontar la vida. No obstant això, la educació en el temps lliure és més completa quan en este procés de creixement integral també participen les famílies.

Per tant, des del centre de temps lliure hem d'afavorir la participació de les famílies a través d'activitats específiques per a pares, i també activitats conjunes entre pares i fills. Esta participació haurà de començar amb un moment en què pares i mares són receptors de les activitats, i poden arribar a un punt en què la participació és col·laborativa i fins i tot autònoma.

² El llibre de *Trets d'Identitat de Juniors Moviment Diocesà*, publicat el febrer de 2008, explica que són membres del Moviment els xiquets, els adolescents i els joves que opten per la identitat de Juniors MD, juntament amb els consiliaris i les famílies, que els acompanyen en el seu creixement personal.

Revista ANIMACIÓ núm. 27

Animació, formació i experiències vitals

Per assegurar l'èxit de tot este procés de participació i col·laboració de les famílies, no només cal la il·lusió i la motivació de pares, mares i educadors, sinó també una formació concreta del equip d'educadors i una planificació concreta d'accions, activitats i indicadors

d'execucions. Només així, des d'estes bones pràctiques de participació de les famílies en els grups de temps lliure aconseguirem que l'educació dels xiquets siga completa, integral i rica en valors que els permetran transformar la societat en què visquen.

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 27

Animació, formació i experiències vitals

Webs amb experiències interessants

Recull a cura de l'equip del programa de formació d'animadors de l'IVAJ.GVA JOVE

Webs

The screenshot shows the homepage of the FEAPS website. At the top, there's a logo for FEAPS (Fundación para las personas con discapacidad intelectual y su familia) and a search bar. Below the header, there are navigation links for INICIO, CONOCENOS, QUE HACEMOS, ACTUALIDAD, ARCHIVO, DONDE ESTAMOS, PUBLICATIONES, GALERIA DE IMAGENES, and CENTRO DOCUMENTAL. A sidebar on the left lists 'Publicaciones' (VOSES, SIGLO CERO, LIBROS: COLECCIÓN FEAPS, CUADERNOS DE BUENAS PRÁCTICAS, MANUALES DE BUENA PRÁCTICA, CUADERNOS DIALOGATIVOS). The main content area features a section titled 'Ocio en la Comunidad' with a thumbnail for a manual and a link to 'Descarga del manual (1.32 MB)'.

FEAPS. S'hi pot descarregar un manual que ofereix orientacions per a organitzar i dur a terme activitats d'oci, tant individualment com col·lectiva. L'oci és fonamental en la vida de qualsevol persona. És una forma d'utilitzar el temps lliure amb ocupacions que cada persona tria lliurement i que li produeixen satisfacció i plaer.

The screenshot shows the homepage of Transversalia.net. At the top, there's a banner with various images and links like '¿Qué es?', 'Contacta', 'Aviso Legal', and 'Opina'. Below the banner, there are sections for 'Educación para la Salud' and 'EDUCACIÓN...'. The 'Educación para la Salud' section includes a link to 'Pensar sobre el VIH/Sida (unidad didáctica)'. The 'EDUCACIÓN...' section has a sidebar with links to various topics like 'Medioambiental para la Salud', 'para los Media', 'Sexual y Afectiva', etc.

Transversalia.net és un espai per a l'educació secundaria obligatòria (joves de 12 a 18 anys, les seues famílies i el professorat). Basat en una concepció amplia de l'educació i en la consideració de l'art contemporàni com una ferramenta a través de la qual es pot complementar l'ensenyament de les matèries transversals.

The screenshot shows the homepage of EDUCACIÓN EXPANDIDA. At the top, there's a logo for ZEMOS98 and a banner with the text 'EDUCACIÓN EXPANDIDA'. Below the banner, there are links for 'BLOG // SIMPOSIO // DOCUMENTAL // LIBRO // VIDEOS'. The main content area features a section titled 'EDUCACIÓN EXPANDIDA, EL LIBRO.' with a thumbnail of the book and a link to 'about // english // rss'.

Educación expandida. relat de la trobada-encontre: Gestionar jugando.

The screenshot shows the homepage of ANIMACION SOCIOCULTURAL E INTEGRACION SOCIAL PROFESIONAL. At the top, there's a banner with the text 'ANIMACION SOCIOCULTURAL E INTEGRACION SOCIAL PROFESIONAL'. Below the banner, there are navigation links for INICIO, CONOCÉ, RECURSOS, DOCUMENTARUM, NOTICIAS, and IMPRESCINDIBLES. The main content area features a section titled 'SECCIONES DEL BLOG' with a link to 'Aqui encontraras todas las secciones del Blog. Desde apuntes y formación hasta talleres empezar a buscar este es tu lugar.'

Manualidades y Talleres. Pulplo de Lana Recurso para TASOC y TISOC / TIS

jueves, noviembre 29, 2012 | [Manualidades_tall](#) | [No comments](#)

Blog *La Animación Sociocultural e Integración social Profesional*. Redactat per tècnics superiors en integració social i animadors socioculturals, afins a la *RED NACIONAL DE INTEGRADORES Y ANIMADORES*.

ISSN 1988-6748

REVISTA ANIMACIÓ

Revista ANIMACIÓ núm. 27

Animació, formació i experiències vitals

EDUSOSFERA

Edusosfera com: agregador de blogs sobre Educación Social

Blogs de Edusosfera | Afíades nuevo blog | Imágenes de edusosfera | Acerca de...

SÍGUENOS EN FACEBOOK

Latest Story

Segon workshop Ciutat Beta dedicat al Joc i a l'antic Barri de Sant Fèlix de Girona (actualment barri de Sant Feliu)

29 novembre, 2012

By Jordi Iglesias

El passat 13 de novembre a la Sala Paral·lel del Centre de Cultura Contemporània de Barcelona va tenir lloc el segon workshop Ciutat Beta dedicat al Joc i a l'antic Barri de Sant Fèlix de Girona (actualment barri de Sant Feliu). El proper 22 de desembre...

AÑADE TU BLOG

AÑADE TU BLOG

Agregador de blogs destinats a l'educació social.
Un recull d'adreces ben interessant

Blog de la Coordinadora per a l'Animació Sociocultural de Catalunya, que pretén ser una eina d'opinió i d'informació ràpida construïda d'una manera participativa i col·lectiva.

Web de l'Observatori Internacional de Justícia Juvenil

Inici **Recursos** **Notícies** **Agenda** **Finançament**

Àmbits associatius

Ambiental Comunitari Cultural Social Interacional

Projects **Juridic** **Informàtic** **Formació**

NOTÍCIA AMBENTAL

Martín Endara: "El voluntariat m'aporta un punt de vista més gran del món"

Martín Endara té molt clar que el voluntariat és una bona manera de fer el món una mica més just. Aquest serà el segon any que forma part del grup de voluntats de Cooperació i Mèt od Ambiental de la Fundació Autònoma Solidària. Aquell any ja grup de cooperació treballà per donar a conèixer la bona acció.

Infants i joves del Raval gaudeixen del futbol, mentre treballen valors Fomentar valors i habilitats socials a través del futbol sala a la Fundació Solidària.

Valeurs, que tot just comença al barri del Raval de Barcelona. Es tracta d'un lloguer benèfic amb la finalitat d'apropiar-se de la figura de l'entrenador i la decisions es consensuen

Grans Temes

- Energia Voluntària
- Dia de la Pobresa
- Reportatges
- Banca Etica
- Converg Just

Consulta altres grans temes

Recursos útils per a les entitats

Xarxanet.org és la Xarxa Associativa i de Voluntariat de Catalunya, un portal d'Internet, impulsat pel Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya, en què les entitats són les veritables protagonistes. Aquestes són les gestores i promotores dels diferents portals, les quals aporten una informació d'actualitat i de qualitat, i estableixen mecanismes de relació i interacció entre el món associatiu i la ciutadania.

Blog de la Federació Catalana d'Esplai carregat d'experiències interessants

Revista ANIMACIÓ núm. 27

Animació, formació i experiències vitals

Vídeos:

"El cielo era el techo. Ocio para todos y para cada uno" (Oci inclusiu de FEAPS).

Persones amb discapacitat intel·lectual, famílies i professionals del Moviment Associatiu FEAPS expliquen les seues experiències relacionades amb l'oci en comunitat.

Vídeo d'una experiència educativa que, tot i que està inmersa en el món de l'educació formal, beu directament de les fonts de l'educació no formal. Aprendre l'art de viure amb l'empatia i el respecte. "Deixa que la gent visca al teu cor". Aprendre a pensar en els altres és la clau de la felicitat.

Video en què, des de l'Esplai Sant Llorenç de Sant Feliu de Llobregat –que forma part de la Coordinació Catalana de Colònies, Casals, i Centres d'Esplai– destaquen el paper dels educadors i educadores.

ISSN 1988-6748

REVIATAMACIÓ